

Illetékes tényezőink figyelmébe!

Irta: Ullmann Salamon, Debrecen

...Még egy búcsúshaj a most muló évtől, annak minden nyomasztó nehézségeitől és keserves bajaitól, erős bizalommal kiáltjuk utána *techale sónó vekileajszeho* és fohászodunk a Mindenhatóhoz, hogy *tóchéh sónó úvirchajszehol!*

De visszatérünk a most muló év egy mozzanatára, mely átkísér minket a küszöbön álló — reméljük boldogságot hozó — új esztendőbe s követeletülünk a cselekvést, mert szent kötelességünket képezi ezen alapvetően legfontosabb miczvóval az egész Jiszroelnek, *Jiszóhornak Zevülünnel* együttesen foglalatoskodni.

Nevezetes az elmúlt év, mert ülésezett benne annak tavaszán, újjáalakulása alkalmából, a magyar orthodox zsidóság százas bizottsága, mely bizottság lenne hivatott kellő irányítással és vezetéssel *lehórim kerén Jiszroél*, a magyar földön és követésre méltó példát adni az elszakított területeinken lakó testvéreinknek.

A jesivakérdés

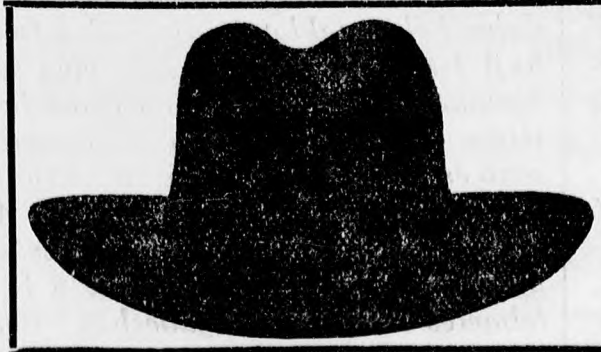
A jesivakérdésről, annak fontos problémájáról van szó. Az ülés meghívóján szereplő „*foljó ügyek*” között kellett nagy szerényen meghuzódni és csak természetesen, hogy a jelenlevők között senki sem készült föl ezen súlyos és komplikált ügy tárgyalására. Szomorúlehangoltással kellett hallanunk a jelentést, hogy az azelőtti évekhez viszonyítva, javult a jesivák anyagi helyzete — dacára, hogy súlyosabban rosszabb gazdasági évben vagyunk — mert csökken a támogatásra szoruló hócherek száma, mivel évről-évre kevesebben keresik fel a jesivákat. Érezteti hatását a vézkiáltás: *im én kémach én tajro*. Az ezen a téren való orvoslásokkal jelen cikkemben nem foglalkozom, alapvetően le vannak fektetve a teendők a *Zsidó Ujság*-ban közölt több cikkemben. De röviden megemlítem, hogy néhány napja a radomisli rebbenél volt szerencsém lenni és beszélt a rebbe a vallásos zsidóság nehéz helyzetéről, a tajró tanulásról és ő mondta: A talmudban lévő ellentétet „*im én kémach én tajro és im én tajro én kémach*” úgy kell megértenünk, hogy ha Jiszroelnek anyagi sorsa rendben van, jön a figyelmeztető kiáltás, a *hizoháru*, tanuljatok, tanuljatok, mert *im én tajro én kémach*; viszont a mai keserve-

sen nehéz időkben nézzetek a parnosze útjain is javítgatni, hiszen nyomunkban van a veszély *im én kémach én tajro*.

Az országos bizottság ülésén egyik bizottsági világi tag a peszách-lisztnek és cukornak további drágítását vélte a jesivák támogatásának szolgálatába állítani. Ezen gondolat azonban nem valósítható meg, mert akkor még *többen* fog-nak nem-orthodox máceszt, illetve közönséges cukrot élvezni peszáchkor.

Addig is, míg a százas bizottságnak módjában lesz alapos eszmecserét folytatni a jesivák anyagi helyzetének javításáról, két fontos körülményre batorokodom felhívni az illetékesek nb. figyelmét. Kiindulási pontom mindenkor a multba való tekintés, *seál ovicho vejágédcho, zekénecho vejajmru loch*. Talmudbölcséink szövege: *heemidü talmidim harbe* és az eszköz hozzá a másik mondásuk: *marbe jesivo marbe chochmó*. Ezen az úton haladt *berom zóchür ajszaj hois letajvo, Jehajstüa ben Gamle semaj*, aki szolt és cselekedett és annak nyomán minden zsidó gyülekezetnek meg volt a jesivája. Nagyobb-nak nagyobb, kisebbnek kisebb. A gyülekezetnek tagjai inkább természetben, mint pénzzel — ez utóbbi hasonlíthatatlanul nehezebb — támogatták azokat. Ezenkívül (*Gitin 60/b*) *Rási* megemlíti *Ráv Seriro goajn* nevében, hogy a hajdani jesivákban volt egy „*sajfor sel nedovó*” a pénzadományok szorgalmas gyűjtésére.

A „*Jevén Meczülo*” mű szerzője a híres *horáv Noszon Nóte Hannover*, ezelőit 300 évvel írt művében az utókornak megörökítette, hogy Lengyelországban következőkép volt lehetséges a jesivák segélyével a tajró-tanulás nagyvá tétele: „*bechol kehilo ükhilo hójú tajfszin jesivajs, übechol kehilo hójú machzikim bochürim ümaszpikim lohem mezaajnajs miküpász hákohol, ümo-*

Ajánlom széles karimájú velur és nyúlszőr kalap-specialitásaimat (Bibor-Hülle), 8-10 cm. széles karimával. Kivánságra bármilyen kalapot rövid idő alatt elkészítek.

Wacha János
kalaposmester
Budapest, IV., Múzeum-körút 43.
Telefon: Aut. 840-07.

majn szechüm kóciüv bechol seüo. Vehojü najsznim lechol bóchür le-póchüsz sné neórim sejilmedü eczlej vejárgil lefálpél imóhem báálpe. Kol kehilo sel chámisim báálébatim hójú machzikim laj póchüsz mislajsim bochürim üneorim. Ükász mi-báálé batim lokchü esz habochürim lebeszom vehojü méajchlé sülichonom.

Van, hála az égnek, egy országos „*Sajfor sel jesivo*”, a győri Országos *Tomché Jesivósz*, mely nagyszerűen működik, dacára az ismert és ismeretlen nehézségeknek és akadályoknak. Marad a *heemidü talmidim harbe* szózatnak az eszköze, a *marbe jesivo marbe chochmó* és ennek szellemében a *berom zóchür ajszaj hois letajvo Jehajstüa ben Gamle semaj* cselekedetének a követése, a mindenütt tanulni való lehetőség megteremtése, mely körülmény már magában rejti a sikert.

Üresedésben álló rabbiszékek

A sürgős teendők közé tartozik, legalább ötven *tálmid-chóchomnak* az elhelyezése az *elhanyagolt göllihelyekre*, illetve az *üresen álló rabbi-székekbe*. Ilyen ötven fénykisugárzás és azok melegítő ereje, milyen nagyszerű eredményt teremtenek, még visszahódítaná a már elvállaltalanodott községeket, mert még bennök van a vallásos érzés és gátat vetne a további romlásnak, újabb tajróhelyeket, tanulási lehetőségeket nyitna meg és ötven küzködő *tálmid-chóchomnak* adna elhelyezkedési lehetőséget. A *megb. nagyváradi főrabbi, R. Majse Hirs Fuchs z. c. l. belátva, hogy nem képes a göllit is ellátni, ezen nemes céltől indíttatva, alakította a göllijából a szalárdi, mezőtelegdi, tenkei, magyarcsekei stb. reboneszokat.*

A magyar orthodox zsidóság türelmetlenül várja vezetésének a megmozdulását, hogy hathatósan a cselekedetek terére lépjen.

Tóchéh sónó úvirchajszehol Omén.

Rajshasonó (5)691 = תרצ"א

— הקטירו — יתפאר —

A beköszöntő új év nehéz viszonyok között találja hiveink nagy részét. A zsidó közösség s egyén sok fájdalmas sebtől vérzik. A létért való küzdelem, igen sok embernél nem jelent már mást, mint a *száraz kenyér* elnyeréséért folytatott sikertelen, idegölő, erőt emésztő hajszát. Ám a Rajshasonó arra való, hogy az élet bajai által mélyre sűjtött ismétlegesse magában a szent költő igéjét: „*mimaamakim keroszicho Hasém*... — mélységből kiáltok hozzád, Uram, hallgass szavamra, figyelmed legyen irányítva könyörgésem hangjára”. A nagy ünnep komoly tanításai mellett bizalmunkat s reményünket akarja növelni, hogy ennek hatása alatt megerősödjünk és lelki erélyben meggyarapodjunk. Az élet szomorúságának siralomvölgyéből a Rajshasonó a szent remények magaslatára akar emelni s e magaslaton prófétáinknak a megváltásról, Izrael fel-

adatairól, szenvedéseiről, de irgalmas I-tenéről, kegyelmes atyjáról szóló igéi hangzanak a megindító, felrázó *sajforban*.

A viszonyok szülte megrendülések és az I-tenbizalom fakasztotta reménységnek erre a két mozzanatára utal már a Rajshasonóval beköszöntő 5691. év számbeli értéke, amint ez kifejezésre jut a Szentírásban. Amikor a gögös egyiptomi királyt, aki nem akarta elismerni I-ten sorsirányító hatalmát, egymásután csapások sújtják, gyarlósága tudatában felkiált: „*haatirü baadi* — imádkoztatok értem”, mellyel ez ki van fejezve (*הקטירו = 691*) számbelileg egyenértékű a mostan bekövetkező évvel.

Mikor pedig *Jesájóhü* próféta (44/23) a jövőbe tekint, felkiált örömmel telten: „*piczchü hórim rinnó, jáár vechol écz baj, ki goál Hasém jáákajo üvejiszroél jiszpóor* — zendítsetek rá hegyek ujjongásra, ujjongjon az erdő s min-

den fája, mert megváltja az Örökkévaló Jákajvot s Jiszroél által dicsőséget szerez”, a *dicsőséget szerzést* jelentő fogalom *יתפאר = תרצ"א* ugyancsak az 5691. évre utal.

Mindkét célzás felismerését *Schwartz Zsigmond* kitűnő kisvárdai talmudtudós Tenach-vertatusságának s lapunk iránti ragaszkodásának köszönhetjük.

Ima és remény — „*haatirü*” és „*jiszpóor*” legyen az új év tartalma! Az ima áhitata szálljon a mennyei Atyánk trónjához s találjon meghallgattatásra, leljen gyógyulásra a kízzott szív, a sebzett lélek, a sóvárgó kebel s megbénított akarat. S váljék valósággyá reményünk, amely nem hiúságos mulandóságokra vonatkozzék, hanem örök értékek gyűjtésére a Tóra igéi teljesítésére világítsa meg életünk ösvényeit.

Olvasóinknak, hiveinknek, előfizetőinknek nem kívánhatunk jobbat az új éve, mint hogy: a „*haatirü*” és a „*jiszpóor*” tartalma valósággyá legyen körükben, mindannyiunk üdvére, boldogságára s a megváltás reményében való megvigasztaltatásunkra. אמן.

Émlékezzetek meg e szent napokban szent Tóránk 2500 szegény ifjáról!

Küldemények címe: Országos Tomché Jesivósz Egyesület, Győr (Postacsekk sz. 40.530.)

Aki a Jajmkipürt zsarólsra használta fel

Egy kisenevi zsidó napilapban jellemző visszaemlékezést olvassunk a mostani román antiszemitizmus főemberéről, *Cuzáról*. Negyvenhat évvel ezelőtt egy ellenzéki röpiratot írt s kiadónak jog nélkül egy Saraga nevű könyvkereskedőt jelölt meg. A könyvkereskedőnek összeköttetései voltak a kormánykörökkel s így érthető, hogy rendkívül kellemtelen volt neki. Mikor Saraga felelősségre vonta, Cuzá verekedést kezdett. A törvénytörés elítélte s a feljebbviteli tárgyalás épen *Jajmkipür* napjára esett. Most átadjuk a szót a hírlapírónak. A *Jajmkipür* előtti napon Saraga éppen templomba készülődött, amikor hirtelen kinyílt az ajtó és megjelentek nála Cuzá ügyvédjei.

— Mondd, Éliás, megjelensz holnap a tárgyaláson? — kérdezte

az egyik ügyvéd.

— Nem értem a kérdéset. Csak természetes, hogy elmegyek!

— Micsoda zsidó vagy te, ha Engesztelő napkor, amikor a Tórád szerint muszáj megbocsátani az ellenségnek is, most egy régi barátod szólítod a bírák elé. Azért jöttünk, hogy ünnepélyesen bocsánatot kérjünk Cuzá nevében tőled.

Olyan hangon beszélt a két megbízott, hogy Saraga nem tudott ellentállani. Kiengesztelődve szolt tehát:

— Olyan időben jöttetek — mondotta, — amikor zsidó ember tele van szent érzésekkel I-tene és felebarátai iránt. Igaz, minden ellenségünknek meg kell bocsátani ezen a napon, hiszen ez az a nap, amikor mi is bocsánatot kérünk bűneinkért.

Másnap, *Jajmkipürkor*, sem Saraga, sem megbízottja nem jelent meg a tárgyaláson. Az elnök

Cuzát felakarta menteni, de az ügyész az ellen élesen tiltakozott és az ítélet úgy hangzott, hogy Cuzá nem fizeti ugyan a 8000 lei büntetést, de a szabadságvesztés alól nem menekülhet, vagyis minden napot megválthat 5 lei bírsággal.

Ezzel végződött Cuzá pere a zsidóval.

Azóta Cuzá, a szocialista- és zsidóbarát Cuzá, hirtelen frontot változtatott. Felcsapott antiszemita agitátornak. És 46 év óta tájékozta a gyűlöletet az egész zsidó nép ellen.

Bel- és külföldön bevezetett budapesti magyar-héber nyomda elutazás miatt eladó. Nem szakembernek az iparigazolványt is átadom. Esetleg egy ideig vezetném a nyomdát. Eladó részben vagy egészen is. Levelek „Jó jövő” jelígyére kéretnek. Ugyanoff két szoba, konyha berendezéssel együtt vagy anélkül átadom.

A sajtó hangjai...

A szaggatott, félelmet gerjesztő *terüó* hangja rezgett át a gondterhes atmoszférán, valahányszor nyomottság, bizonytalanság, bánat aggasztó árnyéka vetődött őseink életsorsának útjába; valahányszor félelem, csüggedés, aggodalom gyöttrő súlya nehezdedt őseink lelkére. Viszont a síma, egyhuzamú, örömet kiváltó *tekió* hangja csendült fel, valahányszor a béke, a jólét, a gondtalanság feléledt őseink lelkére. Viszont a síma, egyhuzamú, örömet kiváltó *tekió* hangja csendült fel, valahányszor a béke, a jólét, a gondtalanság feléledt őseink lelkére.

A *terüó* riasztó hangja figyelmeztette őseinket a szorongató ellenség közeledésére: „*Vechi szovajü milchomó beárcechem... vahárajsem báchácajrajcs* — fujjatok riadót, ha ellenség közeledik országtokhoz”. A háború bizonytalan kimenetele aggodalmat és nyugtalanságot ébresztett a szívekben. Ott kellett hagyni földet, hajlékot, családot, az esetleges vissza nem térés kockázatával, vagy azon eshetőséggel, hogy az ellenség fogságába kerül és övéitől szakadva, nyomorban és kínban tengetheti életének hátralevő részét. A *terüó* remegő hangja előzte meg a sivatagban őseink folytatlagos vándorlásának megkezdését: „*Úszekátem terüó venoszü hámuchnajsz* — ha riadót fujtok, induljanak a táborok”. Nyomott hangulattal és aggodalmas előzettel ott kellett hagyni az oázist, hús forrásaival, árnyékos fáival és ismét nekiindulni a forró és végtelen homoktengernek. És a *terüó* ijedelmet kiváltó hangja megmagszóal minden Rajshasonókor: „*jajm terüó jihje löchem*”. Kinek a lelke nem riad meg akkor, mikor 1-ten igazságot szolgáltat; élet és halál, jólét és nyomor felett dönt!

A *tekió* örömhanga harsant fel őseink táborában minden öröm- és ünnepnapon: „*üvejajm szümchászchem üemajádéchem... úszekátem* — örömnapijaitokon és ünnepeitek egyhuzamot fujjatok”. A *tekió* lélekemelő hangjai szólaltak meg kirá-

lyok trónraléptekor: „*vájiszkeü hoom vajajmrü jechi hámelech Selajmaj* — egyhuzamot fuvott a nép és mondta, éljen Salamon király”. Örömrés hatotta át ily alkalommal a nép szívét, reménysugarak villantak át a nép lelkén. Uj király, uj ígérekkel. Könnyítve lesz a nép terhén, javítva az életmód, biztosabb a béke állapot. A *tekió* szívet örvendeztető hangja szólal meg *jajmkipür* befejeztek, annak öröme, hogy megtisztult lélekkel, 1-tennel kibékülve, új reményekkel indulunk neki a jövőnek.

Egyhuzamú az örömet jelképező *tekió* hangja, mert az örömet *egy-huzamban* végtelen időig elviselhetjük. Az öröm ezer változatával, verőfényes derűjével nem fáraszt, nem untat. Mindig üdítőleg, vidítólag hat lelkünkre és idegeinkre. Viszont szaggatott a bánatot, fájdalmat kifejező *terüó*, mert összerogy-nánk, megsemmisülnénk a lesújtó nyomor, a sorvasztó fájdalom terhe alatt, ha megkönnyebbülés, enyhülés meg nem szakítaná a gondok, a fájdalmak folytatlagosságát; ha egyegy gát nem támadna a szenvedések rohanó sodrának útjában. Bölcsseink bizonytalanságban lévén afelett,

ארטה. כשר VÉNUS ételzsir

Snyders györi orth. főrabbi ur hechserével ellátva és

Vénus ételolaj

kiváló minőségben minden fűszer csemege- és élelmiszer-üzletben kapható. Gyártja:

OLAJMŰVEK RT.

Kohn Adolf és Társa Győr - Budapest

VII., Erzsébet-körut 6.

TELEFON JÓZSEF 388-11.

hogy a *terüó* sóhajt vagy jajsztót (*genüchó aj jelüló*) fejez-e ki, egy harmadik hangot iktattak a sajtó hangsorozatába, a *svorim*-ot. Ugyan csak fájdalmat kifejező hang, de enyhébb jellegű a *terüó*-nál, rövidebb a tartama és a megkönnyebbülést jelképező megszakitások hosszabak. A *sevorim* az enyhébb sóhajt, míg a *terüó* a súlyosabb jajsztót jelképezi.

Apánk, Királyunk! Mérhetlen jóságodban és végtelen irgalmadban beláttad azt, hogy a gyarló ember az ő gyöngye erejével és ingatag kitartásával, még megszakitott állapotban sem képes a nyomort, a fájdalmat hosszabb időn keresztül elviselni és ezért fenkölt bölcseséggel úgy intézkedettél, hogy a fájdalmat kifejező *terüót* mindig egy örömet jelképező *tekió* megelőzze és kövesse (*Pesütó lefonehó üpsütó leächrehó*). A fájdalom mindig két öröm közé legyen iktatva. Öröm előtte, hogy erőt merítsen a fájdalom elviseléséhez és öröm utána, gyógyírként az elszüvedett fájdalmak sajgó sebére. De mi már több mint kétezer éve, hogy a *sevorim* és *terüót*, testünket-lelkünket szaggató, fájdalmait szenvedjük! Már egy örökkévalóság, hogy az utolsó *tekió* zengzetes melódiája emelte lelkünket, dobogtatta szívünket! Itt állunk előtte Apánk, Királyunk, törtört szívvel (*sevorim*) és megriadt lélekkel (*terüó*) kérdőleg emelve fel Hozzád a hosszú gölűszban elhomályosult szemünket: Mikor fog megvirradni a mi hajnalunk?

„*Pesütó lefonehó üpsütó leächrehó* — egyhuzamú előtte, egyhuzamú utána”. A fájdalmakat megelőzte *tekióból* merített erőnk már rég elfogyott. Erőtlenül, összerogyva viseljük a szenvedések súlyos terhét. Aggodalom és riadalom sorvasztja lelkünket, kínozza bensőnket. Az összeomlás szélén állunk, a megsemmisülés örvénye tátong alattunk és ezért végső elyengülésünkben, utolsó erőnk megfeszítésével kiáltunk fel Hozzád: „*tekú besajfor gódajl lechérűszénü* — fujd meg a felszabadulásunkat, feleledésünket jelképező *tekiót*”.

Sréter Mór (Debrecen).

„FAVORIT”

Laudon-utca 12. — (Andrássy-ut 9.)

Telefon Aut. 270-14.

Üzlethelyiséggel és lakással rendelkező egyéneknek helyben és vidéken képviseletet adok.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו

MOS!
FEST!
TISZTIT!

Beszámoló a berlini sábosz-kongresszusról

Lelkes hangulatú összejövetel volt vasárnap, szelichajsz első napján a Kazinczy-templom beszhamidrosában. *Korein* Dezsó a magyarországi „Orthodox Szombattartók Országos Szövetsége” elnöke tartotta beszámolóját a berlini sábosz-kongresszus lefolyásáról. Az előadáson megjelent többek között óbudai *Freudiger* Ábrahám hitközségi elnök, *Deutsch* Géza alelnök, *Schlesinger* József kultuszelőjáró s rendkívül nagy számban az ifjúság, amelyet — úgy látszik — rendkívül érdekel az a probléma, amelynek helyes megoldásától ezer és ezer orthodox ifjú, szombattartást lehetővé tevő elhelyezkedése függ. Az összejövetelt dr. *Stern* Simon, az OSzOSZ társelnöke nyitotta meg. Üdvözli a megjelenteket és köszönti *Koreint*, akit beszámolójának megtartására kér fel.

Korein részletes referátummal ismertette a Világkongresszuson elhangzott — a *Zsidó Ujság* által ismertetett — eseményeket. Megemlítette a *Chofécz Chájim*, a hírneves gaon lelkesítő levelét, melyben a kongresszust üdvözölte, annak munkájához áldását küldte és távollétét magas korával kimentette. A levél felemelő hatást váltott ki. Előadása további folyamán rámutatott *Korein* a 90-es évek magyar Somré Sabosz mozgalmára, amikor az akkori irodai elnök köriratban kérte be Magyarországi hitközségeinek erre vonatkozó adatait. Több mint 200 hitközségből érkezett válasz s kiderült, hogy a legtöbb hitközségben szombaton az összes üzletek zárva vannak. Ez nagy előnnyel volt arra nézve, hogy sikerült a *teljes* vasárnapi munkaszünet behozását megakadályozni. Németországban teljes vasárnapi munkaszünet van s most van folyamatban a kérdés oly rendezése, hogy a szombattartó zsidó zárt ajtók mögött foglalkoztathassa zsidó alkalmazottját. Nálunk persze ez nem jelent semmi előnyt. Azt az ideális állapotot pedig, amelyet a holland munkaszüneti törvény statuál, hogy a szombattartók üzleteiket és műhelyeiket vasárnap, ugyancsak zsidó alkalmazottak munkájával, nyitva tarthatják és amilyen hasonló intézkedéseket az *Unió 24* állama, valamint több kulturállam életbeléptetett, nálunk sajnos, eddig megvalósítani nem lehetett. A most fejlődő weekend-rendszer és ennek folytatása, az öt munkanap bevezetése fog remélhetőleg gyökeres változást a szombattartók javára előidézni. Örömmel konstátálta, hogy a kulturnemzetek figyelmét a szombattartók világkongresszusa és az ott tárgyalt problémák magukra vonták, ami a legtekintélyesebb külföldi napilapok közleményeiből kitünik.

Óbudai *Freudiger* Ábrahám köszöni *Korein* fáradozásait, aki a szent ügyben künn volt Berlinben és olyannyira szívén viseli a sábosz ügyét. A hallgatóságához szólva, melynek soraiban az ifjúság erősen képviselve van, hangsúlyozza, hogy bár az ifjúság legfőbb feladata a „tanulás”, de annak főcélja a *valás megtartása*. S mivel a sábosz felér az összes parancsolatokkal, tehát a sáboszért kell a legnagyobb áldozatokat hozni. Tanítják is bölcsseink, hogy a Tórákinyilatkoztatás előtt, már megvolt a sábosz törvénye, amely a keserűséget jelző *מרה*-ban adatott. Ez egyttal jelképezi, hogy a sáboszt keserű áldozatok árán is meg kell védelmezni. S akkor az eredmény édes lesz „*vajmtekiü hamójim*...”. Örömmel veszi tudomásul, hogy a Világkongresszuson a Világsszövetség passzív választójogot csakis valóban szombattartónak adott, amiáltal megadatott a lehető-

sége annak, hogy a magyar orthodoxia a mozgalomban résztvehessen. Dr. *Deutsch* Adolf igazgató a Világkongresszus első pozitív eredményeként megemlíti, hogy a *sabosz* 2-3 héten át a világ közérdeklődésének homlokterébe lépett: a világsajtó foglalkozott vele; a német birodalmi közfunkcionáriusok élénk figyelemmel kísérték. Nagy jelentőséget tulajdonít a kongresszuson elhangzott „Berufsumschichtung”-nak. Sohasem szabad elfelejtenünk, hogy a heti szünnap eszméjét az egész művelt emberiség a zsidóságnak köszönheti, s a kongresszus megmutatta, hogy a zsidóság visszatért e világmegváltó eszméhez. Dr. *Stern* Simon lendületes, záróbeszéde után a közönség emelkedett hangulatban oszlott szét.

Evvel kapcsolatban jelentjük, hogy a Somré Sabosz Világsszövetség intézőbizottsága a világkongresszusból kifolyólag a Népszövetséghez fordult egy beadvánnyal. A beadvány igen határozott szavakban visszautasítja az új naptárreform által tervezett vándor-szombatot s rámutat arra, hogy a zsidó sábosz volt a művelt emberiségnek irányítója a szociális igazság terén.

— Nagy szerencse érheti Önt, ha sorsjegyét *Weisz Béla és Tsa Bankház*-nál vásárolja. A szombattartó bankház hirdetésére ezuton is felhívjuk olvasóink b. figyelmét.

MEGBIZHATÓ

orth. ארטה-כשר

SZAPPANT AKAR?

követelje mindenütt az

ALBUS

kóser kókusz és szinszappanokat.

Gyártják a budapesti orthodox rabbinátus felügyelete alatt

ALBUS szappangyárak
Schützer Jakab és Fia

Szeptember
22
hétfő este

köszönt be a Koshasonó!

Speciális, hagyományos ételek:

HOFFMANN

orth. kóser ÉTTERME Révay-ucca 4/b.

Ünnepi vacsora és ebédre előjegyzések, asztalrendelések hétfő délig.

Sirkövek

Budapest, Károly-körut 7. és Rombach ucca 4.

Adler J. sirkőraktárában
Telefon: József 364-20.

Mit hozhatnak a német választások az európai zsidóságnak

A lefolyt németországi választásoknak világraszóló hatása és az egész művelt emberiségre vonatkozó relációja kiterjed a zsidóságra is. Már csak azért is, mert több mint 100 fajvédőt választottak meg. Sőt, ha igaz, hogy új feszültségekre van kilátás, akkor ez a nyugtalanság a zsidóság területén látszik meg legelőször. Számtalanszor beigazolt tényként hangzik a nagy próféta jóslata s intése: „*mozdítsátok elő békéjét a városnak, ahová száműztek benneteket s imádkozzatok érte az Örökkévalóhoz, mert az ő békéjében van ti számotokra is béke*”. Epen ezért a béke felbomlását vagy megzavarását legelőször a zsidóság érzi és különösen az orthodox zsidóság túlnyomó részben kisebb polgári existenciát alkotó rétege érzi a feszültséget és a rendes polgári élet egyensúlyának megzavarását. Hogy ez a kibillenés megvan, erről a német birodalmi külügyminiszter nyíltan beszélt, mondván: „a közép-európai területen a belső mozgás állapotai uralkodnak, az új és a régi módszer viaskodik”. Amit a miniszter oly diplomatikusan körülír, azt a „Berliner Tageblatt” egészen világosan megmagyarázza e heti egyik vezércikkében. A német világlap szerint az új módszer alatt a fasiszmus értendő. A fasiszmus Olaszországban a nemzeti ujja születést, a lakosság összességének kötelességtöbblet vállalását s teljesítését, az egyéni érdekeknek az állami érdekekkel szemben való háttérbeszorítását jelentette, de jelentette az ellenvéleményűeknek kiméletlen letiprását. Az olasz fasiszmusnak van relációja egyes zsidókkal, de nem az olasz zsidósággal, mert az olasz zsidóság csekély, mellőzhető mennyiség — francia szóval élve: *quantité negligible* — a nagy mozgalom szempontjából: egyes zsidók azonban a fasiszta szervezet keretén belül tekintélyes szerepet játszottak. De hogy a másvéleményűek kiméletlen semmibevétele milyen gyümölcsöket érlel a zsidóság számára, azt kicsibe megmutatta a pápai állammal való megegyezés, amelyben az olasz zsidóság helyzetére és érzékenységére tekintettel nem voltak

Még brutálisabban nyilatkozik ez a fasiszta legázolás Törökországban, ahol egy csapásra teljesen elfojtotta a török zsidóság szellemi életét s lehetetlenné tette hitközségeik fennállását és az egyes zsidók létfenntartását. Mert ha igaz is, hogy a fasiszmus nem azonos az antiszemitizmussal, mégis tény, hogy Olaszországból átplántálva, csak egy maradt belőle: az ellenvéleményűek, a kisebbségek elnyomása. Epen azért, ha más országokban lobogtatják a fasiszták vesszőnyalóját, akkor a mozgatók nem a plusz-kötelességet, nem a munkatöbbletet, nem az állam önzetlen szolgáltatását akarják érteni alatta, hanem csupán megfélemlítést s különösen megfélemlítést a gyengéknek, a mi sok helyütt azonos a zsidóság zömével. A német horogkeresztesek s az osztrák Heimwehr-mozgalmak, úgyszintén más országok fajvédő akciói, amelyek a fasiszmus palástját öltik magukra, lényegükben véve a zsidókat lehetlenné tenni akaró irányzatok. Eme irányzatok részére a talaj Németországtól keletre, végig egész Közép-Európában s Kelet-Európán át elő van készítve. Talán csak a nagy nyugati országok, amilyen Franciaország és Anglia, vannak megkímélve ilyen áramlatoktól. S itt látjuk már a zsidó vonatkozást. Európának csak az a része fasiszta-mentes, ahol kevés zsidó lakik, ellenben az az európai terület, ahol a zsidóság zöme található, a köpetkező években nacionalista, fajvédő, kardcsörtető, sokszor imperialisztikus agitációval, feszültséggel, esetleg kiobbanásokkal lesz tele. Nem kell ugyan arra gondolni mindjárt, amit demokrata ideológusok állítanak: a reakció természeténél fogva háborúra vezet, mert a különböző országok fasiszta irány-

zatainak más és más az érdeke s a célja; és csak a magyarországi kurzus első kurjantóinak, akik a romániai cuzistákkal tárgyaltak, volt a kedvenc ideája, hogy a nacionalisták internacionáléját megalkotják — a zsidóság ellen.

Háborúra nem kell gondolni, de elő kell készülni állandó izgalomra, tartós feszültségre, a külpolitikai helyzetnek bizonytalanságából folyó gazdasági nehézségekre. Mindez fenyegető veszélyeket jelent a zsidóságra. Zsidó ember a hatóságokkal kapcsolatos területen el nem tud majd helyezkedni, az úgynevezett diplomás szabad pályákon mint orvosok, ügyvédek, mérnökök boldogulni nem tudnak, a zsúfolt kereskedelmi és ipari pályák pedig a viszonyok rosszasága miatt megélhetést nyújtanak nem tudnak. Egészen olyan helyzet előtt állunk, amely egykoron *Omajsz* próféta elé tárult, amikor az *ólom-mérő* s a *sáskaraj* láttára felsóhajt: „fennmaradhat-e Jákajv, hiszen olyan kicsiny s erőtlensé?” A *nacionalista* „megbízhatósági” *ólommérő* és a *gazdasági leromlás sáskaraja* a zsidóságot kicsinyíti és szegényíti készülni tenni. És az antiszemitizmus kettős hatása meg fog látszani a zsidóságban. Egyfelől féltelmes módon meg fogja szaporítani az elpártolókat, a hitszegők számát, akik képtelenek lesznek az ellenállásra s a legcsekélyebb akadálynál lelkük árán, hitük árubabocsátása útján akarják megszerezni kenyerüket. Másfelől azonban a zsidóság egy részénél a hátraszorítottág érzése erősíteni fogja a zsidósághoz való ragaszkodást.

Ilyen viszonyok közepette az orthodoxiára igen nagy szerep vár. Jobb félni, mint megijedni s így ifjúságunkat arra kell nevelni, hogy nehéz viszonyoknak néz elébe s naponként újra és újra kell végigharcolni az „*Örökkévaló háborúját*” a zsidó létért. El kell tűnni annak a felfogásnak, mely a zsidóság kiválóságainak azokat tekintette, akik a nem-

A Szentfal ügye

zsidó társadalomban sikereket értek el. Ez az értékmérés tárgyatlanná válik, mert ilyes férfiak nem igen lesznek. A valóság azonban tekintetbevétele el fogja szoktatni a zsidóságot attól, hogy vallási életében s vallási intézményei kialakításában mindig kifelé nézzen, mert csak önmagára, önmaga áldozatkészségére és ragaszkodására lesz utalva. A bekövetkező szerény életkörülmények szülte elégedetlenséget pedig nem lehet mással ellensúlyozni, mint *idealizmusra való neveléssel*. *S lehetséges-e igazibb, termékenyebb, felemelőbb idealizmus, mint az orthodoxia hite s a sivár földi életet az örökkévalóság verőfényével besugárzó vallási gyakorlata?*

Szomorú dolog, hogy a németországi választások eredményében a fasiszta törekvésekhez hasonlóan erőre kapott a kommunista győzelem. Egyelőre nem uralkodik ott a fasiszmus, de azért az európai országok egy részére áll az, hogy a zsidóság helyzete egyre nehezebb lesz bennük és az orthodoxia feladata a zsidó létért való küzdelemben megerősíteni a híveket, igazi tartalmat adni zsidó voltuknak. A bekövetkező idők földregésének szeizmográfja a *Tóra*, a *miczvó* felé mutasson, hogy így megvalósuljon a *zsoltár szava* (Tehilim 46/7) „*hómü gajim, mótiü mamlóchajsz...* — *zajongának a népek, ingadoznak a kormányformák, hangzik a menydörgő szó, inog a föld, de a seregek ura velünk van, erősségünk nekünk Jákajo I-tene mindenkor!*”

— *Kifősruha házilag kezelve chlör nélkül mosva „FAVORIT”*

A *Zsidó Ujság* ismételtén írt a Népszövetség által kiküldött és a Kajszel-maaróvi körüli események kivizsgálására hivatott bizottságról, amely pár hétig dolgozott Jeruzsálemben s kihallgatta a zsidóság és az arabok képviselőit. A bizottság elnöke *Loefgrem*, egykori svéd külügyminiszter volt s mellette ugyancsak semleges országból való bizottsági tagok működtek. Ezzel kapcsolatban Stockholmból jelentik:

Eliel Loefgrem, volt svéd külügyminiszter a Népszövetség Szentfal-bizottságának elnöke nyilatkozott az újságírók előtt a Szent-fal konfliktusról. Loefgrem többek között a köv. mondotta:

— Október folyamán közzé fogjuk tenni a bizottság jelentését, amely véglegesen megoldja a Szentfal sokat vitatott problémáját. A zsidók egy kétezer éves tradícióra való hivatkozással azt kérik, hogy szabadon imádkozhassanak a Szentfálnál. Ezzel szemben az arabok azt hangoztatják, hogy a fal szent maradéka egy mecsetnek és a zsidóknak nincs joguk itt istentiszteletet tartani. A zsidók többek között arra hivatkoznak, hogy a Szentfal közelében lakozik az Ur szelleme s hogy a biblia szerint a szent szellem addig fog élni, amíg Salamon templomának valamely maradványa fennáll. Az arabok viszont azt mondják, hogy a zsidók egész egyszerűen egy babonában hisznek. A Szentfal már csak azért is szent az ők számára, mert Mohamed égbemenetele előtt megállt Jeruzsálemben és a szóbanforgó helyen imádkozott.

Loefgrem kijelentette végül, hogy a tradíciók mögül, melyre a szembenálló felek hivatkoznak, tulajdonképpen gazdasági és politikai motívumok húzódnak meg. Alapjában véve a gazdasági prepondenciáért való harcról van szó. Megvan a lehetőség a szembenálló felek közötti megegyezés megteremtésére, bár a szélsőséges elemek állandóan izgatják a kedélyeket.

Ha ez a nyilatkozat hiteles, akkor megint egy csalódás vár a zsidóságra, vagy pedig Loefgrem az objektivitás legszűkebb határáig jutott, hogy nyugodtan, irónikus megjegyzés nélkül szembe tudja állítani Mohamed mennybemeneteléről szóló legendához, amellyel kapcsolatos az Alborák-lóhoz fűződő csoda, a talmudnak ama mélységesen költői megjegyzését, hogy „a sechina nem távozott a szentély helyéről”. (Amit Loefgrem a bibliából idéz, az nem található a szentírásban.) Ha a svéd szakértő a továbbiakban hivatkozik a Szentfállal kapcsolatos politikai elsőbbségi harcra s szélsőséges elemekről, úgy ez bizonyára s remélhetőleg csak az arabokra vonatkozik, mert a zsidóknak csak egy céljuk van: ott zavartalanul imádkozhatni még akkor is, ha egy székét állítanak oda egy-egy imádkozó aggyastán részére. Ez nem politika s e tekintetben nincsenek szélsőséges zsidó elemek. A nyilatkozat után egyébiránt feszült érdeklődéssel nézhet a zsidó közvélemény a beigért Szentfal-ügy végleges megoldási módja elé.

!!! והשתיה ברת

תחת השגחת ב"ר צדק דקהל יראים בודאפעסט

Hazai Likőr, Rum- és Szeszárugyár r.-t.

Budapest, VI., Forgách ucca 9/b.

Telefon: Aut. 913-37, 913-42.

A budapesti aut. orth. hitközség rabbiságának legszigorubb felügyelete mellett, borpárlat kizárásával, feltétlenül megbízhatóan gyártott és párolt, hechserral ellátott összes szeszes italok, pálinkák, likőrök és rumok kaphatók.

A HIRES STAUFFER

orth. כשר sajtgyártmányok ismét kaphatók
Neser dobozos emmenthali, Cvi (Szarvas) dobozos emmenthali, Block emmenthali, Trappista, Kastély, Bástya világmárkák. Mindenütt kaphatók.

Központ: Stauffer és Fiai sajtgyárak, Répcelak.

R. Koppel Reich emlékezete

Részlet egy a főbbi Jahzeitján, Elül 17-én, rendezett b"b-befejezésen tartott drósból az Orczy-templomban.

Elmondta: **Sussmann Viktor** rabbi

— A gemóre kötetinek befejezése a legméltóbb megemlékezés a megdicsőült főbbi áldásos működésére. A Szanhedrin traktátus a következő kijelentéssel fejeződik be: „Czadik niftor min hoajlom roó boó lo-ajlom — ha cadik elhal, rosszaság jó a világra”, mert így mondja Jesájó próféta: „hac zadik óvad veén is szom al lév... — a cadik odaveszett, senki sem veszi szívére, a szeretet emberei eltűnnek s senki nem figyel arra, hogy a rosszaság miatt hunyt el a cadik”. De ha a cadik a világra jó, akkor jó árad belőle a világra, mert így van megírva Nojach-nál: „ze jenachmünü... — ez meg fog vigasztalni bajainkban”. — Bölcsseink e kijelentése nem vonatkozhatik az egyszerű születésre, mert a cadik születésénél nem lehet tudni, vajjon milyen lesz az ő áldó hatása. A cadik igazi hatása abban mutatkozik, vajjon az ő szellemében élnek az ő hátrahagyottjai. A Tóra szellemének ápolása által tanuságot teszünk amellet, hogy a mi nagy cadikunk nem halt el, sőt a lelki üdvére rendezett Sasz tanulása és befejezése által újra s újra születik. Mert csak akkor halt el a cadik valóban, ha nincs az ő irányzatának folytatása: „hac adik óvod”, akkor veszett csak el igazán a jámbor, „veén is szom al lév”, ha senkit nem indít nemes cselekedetre, hűség megemlékezésére, az ő tanítása.

— Rabbi Koppel Reich emléke azonban él bennünk s azt a kötelezettséget ébreszti bennünk, hogy megvalósuljanak a misna szavai, amelyet a halhatatlan Chaszam

Szajfer hangoztat az ő végrendekezésében: „selaj jivajs hamájon velaj jikócéciz hoilon — ne száradjon ki a forrás, ne tördeltessék szét a fa”. A kettő között összefüggés van. Csak ott nem szárad el a Tóra forrása, ahol a faágak: a következő nemzedék, az ifjúság, le nem töretnek a törzsből. Ahol nincs Tórával foglalkozó ifjúság, ott elvész a nagy cadik-egyenlőség hatása, amint az, sajnos, számos régi hitközségben tapasztalható. „Ha ostromolsz egy várost... ne rontsd el gyümölcsfáját, mert belőle eszel”. A Tóra e parancsát a Zajhár jelképesen úgy magyarázza: vigyázz a Tórát tanuló ifjú csemetékre, mert az ő gyümöl-

cseik fognak téged táplálni. Helyezük tehát súlyt az ifjúság tórannevelésére, selaj jivajs hamájon...

— A mai szijümünnepegy — amelyhez az eszmét: az egész Sász befejezését Rabéni Koppel Jahzeit-ján Klein Márkus saschevra-elnök adta — azt bizonyítja, hogy megdicsőült főbbink él, hogy „a forrás ki nem apadt”, mert „a faágak le nem töretnek”. E szellem képviselőjeként üdvözlő óbudai Freudiger Ábrahám hitk. elnököt, akin megvalósult Ábrahám ösatyáknak juttatott biztatás: „vehejé boróhó” nemcsak oly értelemben „légy áldás”, hanem a midras szerinti értelmezésben „vehejé berécho — légy tisztító hatású”, üdítő erejű fürdőhöz hasonló, amit mindannyian átérzünk, amikor hitközségünk egy önálló kehiló legfontosabb intézményét: a hozzá méltó saját mikvót rendeltetésének átadta. S ez után intézhetem községemhez a hetiszidra szent igéjét: „hájajm haze nihjeszó loom — a mai napon lettünk teljes hitközséggé...” Híveim pedig joggal ismételhettek ugyancsak a hetiszakasz imáját: „somáti bekajl Hasém Elajkój... — hallgattam I-tem szavára, megtettem amit parancsoltál”. „Haskifó mimeajn kodsecho... — tekints hát le ó Mindenható, szentséged helyéről, az égből s áldjad meg a te népedet”, Omén.

Megérkeztek az őszi selyem szövet és bársony ujdonságok az olcsóságáról előnyösen ismert

SPITZ HERMANN

divatárúháza, Budapest, VII. Erzsébet-kr. 34 A Royal Orfeummal szemben.

(Szombat és ünnepnap zárva.) Óriási választék minden cikkben. — Olcsó árak.

Nagy ágyterítő és függönyvásár

Függönygrenadin, 150 cm széles . . . P 2.20

Függöny Matras kelme, 130 cm széles P 2.40

Dupla ágyterítő P 17.—

LÖWY ARTHUR fonal- és kézimunkaüzletei, Budapest, VII. Király-u. 15, V. Lipót-kr. 25

Weisz Mór

orth. כשר sütidéje, Dob ucca 22. szám alatt. Ünnepek előtti napon **NAGY BARCHESZ-VÁSÁR**

Keksz, kétszersült, teasütemény, csokoládé és desszertek, nápolyi stb. Tel. J. 423-65

Két bócher kőszegi kalandja

Objektív, megszívlelendőt tartalmazó fejtegetései miatt közreadjuk ezen nem-orth. oldalról érkezett cikket.

A jesivák, a régi vágású, a kizárólag Tórával és csak Tórával foglalkozó jesivák fentartása és ily szellemben való folytatása nemcsak az orthodoxia, hanem az összzsidóság létérdeke, jövőjének egyetlen biztosítója. Ez ma már egy általános elismert, mindenki által vallott igazság. És ez okból az évek óta lankadatlanul és áldásosan, ily irányban működő „Országos Tomché Jesivász Egyesület” szent munkáját minden hitközség támogatja és a Zsidó Ujság-ban megjelenő adatok bizonyítják, hogy a kongresszusi és statusquo hitközségek versenyeznek ebben a tekintetben az orthodoxokkal. A jótekonyság gyakorlásában nincs különbség zsidó és zsidó között. Akárhonnan jön tehát egy hang, amely a jesivákat látogató ifjak helyzetén javítani akar, azoknak jobb támogatását és a régi, hagyományos, hamisítatlan szellemben való sikeresebb nevelését célozza, — az jogos.

Ezen észrevétel után legyen szabad egy sajnálatos esetet felhoznom, különösen azért, minthogy épen az én hitközségemben történt. Előfordult

ugyan már máshol is ilyen. Sőt evvel kapcsolatban már sokszor hangzottak el tanácsok és észrevételek. Remélhetőleg az én tanácsom is most visszhangra fog találni.

Először elmondom röviden, mi történt itt két bócherrel. Minthogy egy rendőr látta őket az egyik üzletből a másikba bemenni, előállította őket. Amikor ezt megtudtam, gondoskodtam élelmezésükről és beszéltem privátim a tanácsos urral, megmagyarázván neki, a bóchür szomorú helyzetét. Megengedte, hogy a tárgyalásnál jelenlehessek. A két bóchür azt adta elő, hogy M...-on tanultak, aztán S...-ban kerestek helyet a jesivában, de nem találtak. Azt hallották, hogy a cs...-i rabbi is tart két bóchürt, de ez sem vezetett célra. Végre, engem kerestek. Két zsidó asszonyt is idéztek tanuként. Ők azt vallották, hogy a bócherek nem kértek, de megsajnálták őket és támogatták. Minthogy meg akarták őket esketni, hivatkoztam az 1896: XXX. t.-c. 219. §-ára:

„Aki azt állítja, hogy az eskü vallási meggyőződésével ellenkezik, az eskü helyett ünnepélyesen fogadja, hogy a valót vallozza.”

(Idézem, hogy sokan tudomást szerezzenek erről, mert megtörtént, hogy az eskü megtagadása miatt megbüntettek rabbikat.) A tanácsos úr tényleg meglegedett evvel. Az egyiket Szombathelyre küldte a gyermekbíróshoz, mert még csak 16 éves. A másikat másnap szabadon bocsátotta volna, mert írásbelileg folyamodtam, hogy felelősséget vállalok érte, de a 19 éves bóchür végmáltotta nevét, a 19 éves bóchür végmáltotta nevét, ami másnap kiderült, midőn egy kőszegi hivatalos táviratra M...-ról jött a válasz. A hatóság félrevezetése miatt nagyon megharagudtak az ifjúra, szigorú büntetést akartak rá mérni, de két nap mulva kieszközöltem, hogy szülőhelyére menesztették.

Csak röviden mondtam el az esetet, hogy „hallják és féljenek” és ne akarják kijátszani az országos törvényt. Ez — a koldulást hatósági engedélyhez köti. Minden rabbinak azért szent kötelessége, hogy a zeman végén figyelmeztesse tanítványait, hogy menjenek egyenesen haza. Mert több héten keresztül koldulni — az tönkreteszi jellemök tisztaságát. Hisz egyéb szomorú következményekre figyelmeztetni — fölösleges. Csak azt hangoztatom, hogy ez a kevajt hataljóróvására is megy. Pedig a hitközségben dúló viszályok miatt, az eleget szenved. Már most az az indítványom:

Gróf Potocky, a vértanu . . .

— Ábraham Sohn Abrahams von S. Schachnowitz. 1930. Frankfurt a/M.—

Az orthodoxiának egyik legnevezetesebb feladata, hogy örök céljához, a Tóra törvényeinek megtartásához a kellő eszközöket és módszereket megkeresse. A cél mindig ugyanaz: a Tóra szellemére és gyakorlására való nevelés, de az eszköz a korhoz és a viszonyokhoz idomul és a módszer rugalmassága szolgálataiba áll a cél változhatatlanságának. A régi bort új tömlőkbe kell átönteni anélkül, hogy erejéből s zamataiból veszítene. Ilyen szemszögből kell értékelni az orthodox sajtó fontosságát és a zsidó szépirodalom hatását. Nem lehet tehát szemet hunyini afölött, hogy az orthodox vallásosságát követő zsidó réteg egy tekintélyes része ujságokat és hetilapokat olvas és szeret szépirodalmi könyvekkel szórakozni. A dolog ilyen állása mellett nem jó szolgálattot tesznek azok, akik egyszerűen behunyják szemüket s nem akarják a való állapotot észrevenni s inkább

andalognak azokon az időkön, a midőn a férfiak kizárólag a gemóre mellett ültek, a nők csak a „Ceeno Üreenó” épületes tartalmából táplálták lelkületüket s nem kértek a szőlők terméséből, amelyeket „idegen penyigevesszők” érleltek. Az idők, sajnos, megváltoztak és így hozzájuk kell simulni a zsidó nevelés eszközeinek. A léha felfogású, a bujaságot szolgáló erotika szolgálatában álló szépirodalom toxinjait ellensúlyozni kell a vallásosságunkból sugárzó tiszta felfogás által telített folyóiratok és szépirodalmi könyvek antitoxinjával, azaz: ellenmérgevel. Arra kell törekedni, hogy az ifjúságnak legyen olvasnivalója, hogy az orthodox zsidó nő olvasmányai ne borítsák föl a zsidó erkölcsi fejelemeket s ne legyenek diametrális ellentétben az orthodox ceniüss, a multban a zsidóság erejét alkotott szemérmes lelkület világával.

A német orthodoxia már több mint fél évszázadja vívja ezt a harcot, amely Jeesz, a görögség szépségeit be akarja vinni Sém, a zsidóság sátraiba — a talmud egy mondásával élve — és e tekintetben dr. Lehman-

nak, a néhai mainzi rabbinak hervadhatatlan érdemei vannak. Az ő nyomdokain halad S. Schachnowitz, akinek egy új regényes elbeszélése jelent meg most a „Hermon” társaság kiadásában.

Az új munka gróf Potocky Bálint zsidóválevesét s a vilnai törvényszék által történt elégetését tárgyalja. Erről a vértanuról nem tudunk sokat, de Schachnowitz képzelő ereje a XVIII. század második felének történéseit köré csoportosítja. Amikor az események leperegnek előttünk, látjuk csak, milyen színes s érdekes ez a kor. Vilnában tanít a vilnai gaon, minden korok egyik legnagyobb halachikus zsenije, a legszenvedélyesebb ellenzője ő az akkor lábrakapott chaszidizmusnak, melynek kiváló képviselője a „Rav” (Rabbi Zalman Lадier). Tovább nyugatra dúl a harc arról, vajjon a Rebbe Reb Jajnoszon Eibeschiütz által kiadott amulettek (kemé) tartalmaznak-e célzást Sabszai Cevi, álmissiásra, amint ezt Rabbi Jákajp Emden állította. A harcba beleszólt az akkori frankfurti rabbi, a Pené Jehajsiú és a prágai főrabbi, Najdo

hogy a bóchür Tisri havában folyamodványt nyújtson be azon jesivához, ahol folytatni akarja tanulmányait és a főbbi urak minden bóchertől követeljenek egy megbízhatósági bizonyítványt, hol és mivel töltötte a szünidőt? Mert koldulás nélkül is szerezhet magának egy becsületes és jámbor bócher pénzt. Sok falusi gyermek nem tud imádkozni, nem tud bibliát. Keressen a bócher faluhelyen ilyen és hasonló szent foglalkozást.

A Zsidó Ujság-ban találunk panaszokat, hogy sok bócher még a dinim-t sem ismeri és soknak viselkedése nem felel meg a derech erecz követelményeinek. Fektessenek a főbbi urak erre nagyobb súlyt. Nagyobb hitközségekben nyerve meg a főbbi úr a melamedokat és hitoktatókat, hogy mutassák meg a bóchereknek, hogy kell tanítani!? A most Amerikában időző lubaviesi rebbe jesivájában a nevelésre fekteti a fősúlyt. Az ő jesivájában nem volt sohasem szünet. Azért, akik onnan kikerülnek, mind-mind a zsidóságnak büszkeségei. — Legyen azért most is törekvésünk: vechol bonájich limudé Hasém, hogy tanítványaink I-ten szellemétől legyenek áthatva, veráv solajm bonójich, csak akkor lesz tanítványaink, fiaink boldogsága tökéletes! Ugy legyen!

Köszeg. Links Izák rabbi.

Bijehüdö, Berlinben Mendelssohn tanai terjednek s veszélyeztetik a zsidó hagyományos tant s Offenbachban az álmessiasok majmát Jakob Frankot, a szédelgő bárót táncolják körül megköttyagosodott hívei.

Ezt a forrongó korszakot rajzolja meg Schachnowitz. Bemutatja először Vilnát, a litvániai Jeruzsálemet, Elmondja, hogy a szomszéd faluból, Iljából, Cemach, a tubákkészítő orvoshoz indul Vilnába s ott eltéved a katolikus uccába, ahol nem vette le a jebvények előtt a kalapját, amiért a tömeg majdnem halálra verte, kisleányával Eszterrel együtt. Két katolikus papjelölt éppen arra megy s kiszabadítja őket a tömeg kezéből s a kolostoron át megszöktetik és futni hagyják őket, amiért ezután fegyelmi büntetést kapnak a klérus sürgetésére. Mindketten Párisba mennek tanulni, miután előzőleg egy este a vilnai gaon házában beszélgetést folytattak a nagy mesterrel, akinek egyéniségét szerzőnk nagyszerűen kidomborítja élénk színű milió-festéssel. Párisban a lengyel emigránsok kocsmájában megismerkednek a kocsmárosné férjével.

A vallásos nevelés iskolájáról

I.

Engedje meg t. Szerkesztő úr, hogy Schreiber Sámuelnek a Zsidó Ujság 26. számában megjelent fenti című cikkéhez én is hozzájárjak. Amit a cikkíró mond, abban sok a megszívlelésre méltó, gondolatmenete helyes, okszerű és a közhangulatból fakad. Tulajdonképpen nem is mond semmi újat, csupán bátorsága volt a széles rétegeknek titokként őrzött régi óhaját őszinteséggel a nagy nyilvánosság előtt kifejezésre juttatni s dicséretére legyen mondva a Zsidó Ujságnak, hogy megértve a szükségszerűség parancsát, ezen eszme szolgáltatá- ba állott. És ez már magábanvéve nagy eredményt jelent, amit helyesen kell értékelni.

21 évvel ezelőtt hasonló módon fejtettem ki nézetemet a „Magyar Zsidó”-hoz intézett terjedelmes soraimban, felvettem a céltudatos, tervszerű és a gyermekek korához alkalmazandó okszerű tanítási mód ideáját, amely könnyebben és biztosabban vezetne célhoz. Erre azt a stereotyp választ kaptam a M. Zs.-tól — ami most is a kezeim között van — hogy milyen nagyszerűen bevál-

tak a talmudbeli jesivák, Szura, Pompedisza, Neherdea, stb. vagy a későbbi „Najdó Bijehüdö” és „Chaszam Szofjer” jesivái, így hát nincs mit változtatni ezen a rendszeren. Vártam azt az időt, mert biztos voltam benne, hogy bekövetkezik, mikor maga a szigoruan vallásos közvélemény fogja követni a chéder- és jesiva-oktatás rendszeressé tételét, ami nem jelent egyebet, mint a tóratanulás intenzívitását és hozzáférhetővé tételét szélesebb rétegek számára — okszerű tanítás által. A „chánajch lenáár al pi dárkaj” elvét a legokosabb ember mondta, valószínűleg szükségét érezte. Az elmúlt évek tapasztalatai csak igazolták nézetemet, ma már a jól kiforrott helyzet előtt állunk, a kérdés mindjobban előtérbe szorul, legyen az az „iparos jesiva” vagy „vallásos nevelés” vagy bármilyen egyéb jelszó alatt. A cél ugyanaz: a gyermekek, az ifjú részesüljön oly célirányos oktatásban, hogy a rendelkezésre álló évek alatt sajátíthassa el mindazt, amire szüksége van, hogy aztán vallásilag megállja a helyét az élet forgatagában; hamisítatlan vallásosság,

vagyunk s góluszban” s oly szomorúan nézett a papra, hogy ez ezt a pillantást soha el nem felejtette. Most, amikor megint találkoztak, érezték, hogy egymásnak teremtdötek s egybekelésre készültek. Egy kikoszorozott kéro feljelentésére azonban az inkvizíció elfogta, halálra ítélte. Az öreg grófné még élt, megjelent a fia előtt s könyörgött neki, hogy térjen meg. A fiú úgy tett, mint Lévi fiai a biblia szerint: „anyjuknak azt mondták, nem látam”. A könyv legdrámaibb része a fiú és az anya lelkiútjának leírása. Avrohom a máglyán hal meg, utolsó szava az „echod”. Eltemették a gaon mellé.

*

A meseszöveg ellen műkritikai szempontból talán több kifogást lehet emelni, de tendenciájánál, vallásos légkörénél, orthodox világlátásánál, pompás korrajzolásánál, kitűnő milió-festésénél fogva kedvelt könyv lesz a németül olvasó orthodox közönségnek Schachnowitz hőstörténete, amely igazán megérdemelné a magyar fordítást.

tóraismeret, de amellet ne legyen neki a mindennapi élet valami elvont fogalom.

Talán már nagyon eltávolodtam a tárgytól, hisz mindez önként fog bekövetkezni, nekünk annál jobban kell a terv gyakorlati keresztülvitelével foglalkoznunk. Ezt pedig szellemi életünk vezetői nélkül nem tudom elképzelni. Tehát rajtuk a sor nyilatkozni és cselekedni, ők a vallási élet őrői, a tóratudomány hivatott képviselői, adjuk át nekik a szót...

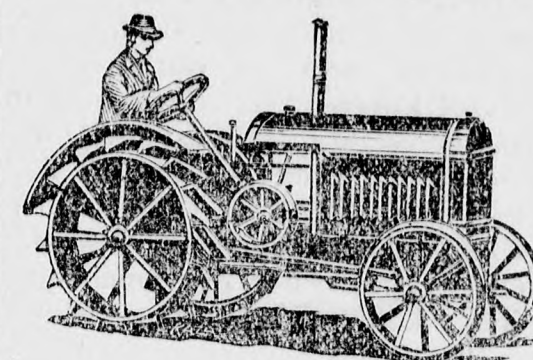
Csak még arra kívánok rámutatni, hogy Rabénü hakódajs, a Rambam, a Bész Joszej, mindmindezek örökéletű összefoglaló műveikkel a tanulás célszerűségét, a könnyebb áttekinthetőségét kívánták előmozdítani, tehát meg van a példa arra, amit tennünk kell, csakhogy nagyon eltávolodtunk tőle. Azonkívül számoljunk még azzal is, hogy a bócherek szociális helyzetén is javítani kell, ne tekintsek a bóchert harmadrendű embernek és ne legyen a bócher meg a snorrer azonos fogalom. Tudom, hogy túlsókat kívánok, de azt is tudom, hogy igaz akarattal mindezt idővel meg lehet valósítani.

Büschitz Lázár
(Dunaszerdahely).

II.

A mai nehéz időkben, amikor minden zsidó erősen érzi az uralkodó krízist, hatványozottabban fontos a chéderek alapjának megerősítése, esetleges reorganizálása. A rossz gazdasági viszonyok folytán sokan nem járatják gyermekeiket a chéderbe, mert elszegényedtek, köztük olyanok, akik még nemrég tetemes tandíjat fizettek, most meg szegényből inkább nem küldik gyermekeiket a chéderbe. Hogy ezt meggátolhassuk, igazat kell adnunk a nemrég ehhez a kérdéshez hozzászólt Schwartz Beczalélnak, aki a Talmudtóra adót proponálja. Mert bizony más biztos alapunk a tandíjakon kívül nincsen. De ennél még egy sokkal biztosabb és ami a fontos, gyorsabb bevétel volna, ha a gabellához 10—20%-ot hozzáütnének.

Ha eredményeket akarunk a zsidóiskolai nevelésnél elérni, kísérjük figyelemmel azon szülők gyermekeit, akiket állandóan a talmudtórába járatnak és a szülők nem szólnak a melamed dolgába, hogy mennyivel több és jobb eredményt fognak elérni, mint azon gyermekek, kiknek szülei állandóan kifogásolni valót találnak és rövid egymásután különböző panaszokkal jönnek. Sok

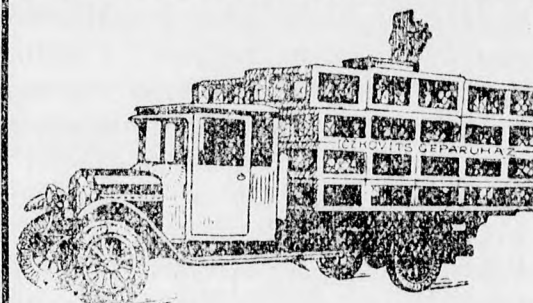

Mc. Cormick traktorok

hathengeres

luxus és gyorsteher
automobilok

BUICK

luxusautók

G. M. C. 2½—3—4—5 tonnás
gyorsteherkocsik Buick motorral.

— Eredeti gyári árak. —
— Medvező üzleti felületek! —

Iczkovits Lipót

gépáruháza, Tótkomlós

TELEPEK: Békéscsaba
Andrássy-ut 48.
Szeged
Kossuth L. sugárut 8.
Hódmezővásárhely
Andrássy-ut 27.
Orosháza
Szentesi-ut

Üzleialapítás 1880. évben.

(Összes telepek szombat és
zsidó ünnepeken zárva.)

szülő nem ért ahoz, hogy helyes zsidó vallásos nevelést adjon gyermekének. Midőn már nagy megerősítéssel sikerült a gyermeket a helyes zsidóvallásra megtanítani, a szülők cselekedeteikkel, vagy megjegyzéseikkel az egész eredményt hatálytalanítják. És ime megismétlődik egy más variációban az ismert böles salamoni ítélet:

Két anya a törvényszék elé megy és a gyermekhez való jogáról vitatkozik. A két anya, a szülő és a chéder. Az enyém a gyermek: vitatja a chéder, az élet értékes elemét én plántáltam a gyermekbe, míg ti szülők csupán a halandót, a mulandót, a kevésbé fontosat adjátok neki, amikor otthon tartózkodik. „Enyém a gyermek, — mondja a felületes szülő, — mert a praktikus, az életben szükségemet nekem köszöni a gyermek s nem vetem magam alá az iskolának, mert én jobban tudom a melamednél, mit tanuljon a gyermek.”

Lehet-e ilyen esetben a gyermeket oly vallásosan nevelni, mint ahogy azt a chéder szeretné? Hisz a szülő ilyen esetekben azt gondolja magában: ti (már mint a chéder) csak csináljátok, ahogy ti akarjátok, én meg úgy, ahogy én jobban értem. Erre következik a salamoni ítélet az egyezkedni akaró szülők részéről: „Vágjátok ketté”, legyen lelke egyik része a chéderé, a másik pedig a szülőé.

Csakhogy a bibliai ítéletet hangoztatók elfelejtik, hogy a gyermek lelke nem bír el kétféle nevelést, a gyermeknek szüksége van egy ideálra és ezt csakis egységes céltörrekvés lehet beléje plántálni, míg ha a nevelést kettéhasítjuk, úgy ezzel csak tönkretesszük a gyermek nevelését.

A chéder igazi eredményét tehát csakis azon gyermekeknél állapíthatjuk meg, akiknek szülői nem a chéderrel ellentétes példát mutattak, sem pedig kompromisszumos szempontokkal nem akarták a gyermek lelkületét kettévágni. De mivel olyan szülők, akik teljesen elismerik a chéder szellemét, illetőleg a Tóra szuverénitását, egyre ritkulnak, váltig kell ragaszkodnunk a legerősebb vadóbbastánkhoz, a Talmudtórához s tisztelettel kell gondolnunk a melamedre, aki a vallásnevelés küzdelmes terén az ismeretlen katona szerepét játssza, aki feláldozza önmagát s nem is tud a társadalom róla.

Örömmre szolgál, hogy már eddig is többen szóltak hozzá e kérdéshez. De ne ringassuk magunkat illuziókban, a cikkezés még nem

oldja meg e fontos problémát, de elősegíti a megoldást. Így például Hermann Ignác eszméje, hogy a böcherek gyakorolják magukat a tanításban, kitünő gondolat, amellyel foglalkozni kell az illetékeseknek. A fejtegetések helyes mederbe terelésének elősegítésére ismételtelen meg kell jegyezni, hogy oly ifjúságról van szó, mely nem megy a jesivára. Azt sem szabad szem elől veszteni, hogy nem változásról, nem reformról, nem a multtal való szakításról van szó, hanem a szokott chümes-

rasi-gemoro tananyagának bizonyos mértékben való gazdagításáról, amint ezt a mai, az orthodox vallásosságra nem nagyon kedvező helyzet követeli. Ha a zsidóságban néha keresztülvitték a zsidóság üdvére azt az elvet: „ha I-tenért kell cselekedni, akkor a Tórárt is meg kell szegni” (ész laaszajsz la-hasém héfériu tajroszechó), úgy annál buzgóbban kell cselekednünk a chédernevelés ügyében, mert itt valóban a Tóra megtartásáért folyik a harc.
Schreiber Sámuel.

Bálsémnél Rajshasonókor...

— Legenda —

...Roshasono estéje volt. Báalsém a tanítványai körében éppen kidüsz mondott. Miután az első beróchó, bajré peri hagófen elhangzott, komoly arca, mint egy belülről jövő fény által felvidult és nevetni kezdett. A tanítványok körülnéztek a szobában, majd egymásra néztek, de nem volt semmilyen dolog, mely e nevetésnek okozója lehetett volna. A Mester a középső beróchót mondotta megrázó s elragadó áhitattal; utána újból nevetett, úgy mint az előbb, gyermeki vidámsággal és csendüléssel. Könyveket a szemekbe csaló méla hangon hangzott a harmadik beróchó: a shechejónü és utána — kis pillanat múlva harmadszor hangzott fel a nevetés.

A tanítványok szóltanul ültek az asztalnál. Szemükben ez az eset érthetetlen volt. Mert ismerték a Mestert és tudták, hogy az ő lelke nem egy könnyen adja át magát oly megindulásnak. Így csak sejtették e vidámság ismeretlen okát és szerették volna megtudni, de senki sem merészkedett ez irányban kérdést intézni Báalsémhez. Ezért szemeket a köztük ülő R. Wolf-ra irányították, hogy ő kérdezze, mily okból nevetett. Mert az volt a szokása, hogy R. Wolf ünnep kimenetelekor, ha Báalsém a szobájában pihent, odament és megkérdezte, hogy az ünnep folyamán mi történt.

A jomtov kimenetelekor Reb Wolf bement és megkérdezte: „Engedd, hogy megtudjuk, hogy a rajshasonói nevetésnek mi volt az oka. Ekkor szólt a Báalsém:

— Tudjátok meg hát, honnan jött ünnepesti vidámságom. Legyetek készek velem eljönni és megtudjátok.

Erre meghagyta a szolgálónak, hogy fogja be a lovakat, mert mindig az volt a szokás, hogy szombat, illetve ünnep kimenetelekor egy kicsit otthagya a várost, hogy a szabadban egy kis utazást tegyen. Tanítványaiával beszállt a kocsi és nem fordultak egy kis idő múlva vissza, mint máskor, hanem egész éjjelen át utaztak hallgatólag a sötétségben. Reggelre megérkeztek egy helyre és Báalsém a helység előjárójánál megállította a kocsit. Miután megtudták megérkezését, a helység összes zsidói nagy tisztelettel körülállták a házat. Ő azonban senkit sem vett észre, hanem megparancsolta az előjárónak, hogy hívassa elő Sabstét, a könyvkötőt. Erre az előjáró elégedetlenül felelt:

— Mester, mit akarsz tőle, ki egy jelentéktelen ember községünkben. Valóban mindenki tudja, hogy ő igen derék zsidó, de sohasem hallottam róla, hogy értene valami szent dologhoz.

— Mindegy, — felelt a Báalsém — az én akaratom, hogy hívjad.

Elküldött érte és ő jött. Szerény, szürkehajú öreg volt. Báalsém meglátta és szólt: „Feleséged is jöjjön!” Nemsokára az is megjött.

— Nos, — szólt a Báalsém — meséld el nekem, hogy az első roshasonó estén mit csináltál, a tiszta igazságot mondd, ne szégyenkezzél és ne titkolj el semmit.

— Uram, — válaszolt az, — nem

akarok eltitkolni semmit; vétkeztem és kész vagyok arra, hogy kezdebből vegyem át bünhődésemet, mintha I-tentől jött volna. Lásd, az összes napokon, melyekkel az Ég megajándékozott, munkám után éltem. Valamikor áldás is volt munkámon és egy kis vagyont birtam magamnak félretenni. Kezdetből fogva az volt a szokásom, hogy feleségem már „erev” előtti napon vásárolja meg a saboszra, illetve a jomtovra szükséges dolgokat: a lisztet, húst, halat és gyertyát. Így tettem ifjúságom óta. Most azonban, midőn öregedni kezdék, a szerencse kereké elfordult tőlem, birtokom kisiklott kezemből és erőm is elhagyott, így a munkámból nehezen bírok ennivalót keresni. Most egy keserű gondterhes életet élek és sokszor nem vagyok képes, hogy az összes ünnepi szükségletemet idejében beszerezsem. Rajshasonóra az előtte való napon egy fillérem sem volt és szegény feleségemnek ládájában egy parányi liszt sem volt található. Egész életemen át nem szorultam más ember segítségére és ezen a napon sem akartam koldulni és másnak a küszöbét átlépni.

— Fájt nekem, hogy nem ünnepelehettem a Rajshasonót annak módja szerint. Visszagondoltam: valamikor az asztalon Rajshasonókor a halon kívül nem hiányzott a bárányfej, mert emlékeztetett arra, miképen akarta Arohom ovinü feláldozni fiát, Jiczchokot s helyette mint lett a bárány az áldozat és mi Arohom ovinünek nagy jámborságát emlegetjük a nagy és szent napokon, hogy így ennek érdemében könnyörüljön meg rajtunk I-ten; valamikor volt méz is az asztalon, jeléül ama kérésünknek, hogy jusson nekünk édes év; s amikor a sárgarépa jutott az asztalra, akkor neve („Majern = Möhren) eszünkbe juttatta az I-ten kegyelméből való gyarapodást (vermehren). S most mindez hiányozni fog. Fájt nekem mindez, mert én csak egyszerű „póseter Jid” vagyok, én sokat nem tanultam, de tudom, hogy így kell annak zsidó háznál lenni. S most semmi sincs. És szívemben elhatároztam, hogy inkább bőjtölök, minthogy mástól adományt kérjek. De féltem, hogy feleségem nagyon szívére veszi, hogy még egy gyertya sem látható majd égve az asztalon és hogy majd egy

kis barcheszt és halat a szomszédoktól elfogad. Azért azt mondtam neki, hogy ígérje meg, hogy senkitől nem fogad el segítséget. Még akkor sem, ha szükséges. Mert értesd Mesterem, a zsidók, kik között lakunk, jószívűek és nehezen törődnek abba bele, hogy a mi asztalunk üresen álljon. És feleségem megígérte ezt nekem. Mielőtt a templomba mentem volna, szóltam hozzá: „Ma egy picit késni fogok, amíg este lesz, mert ha a többiekkel együtt jövök, s azok látják, hogy nálam nem ég gyertya, megkérdéznék az okát tőlem és nem tudnék nekik mit felelni. Ha azután később megjöttem, fogadjuk szeretettel, azt amit az Ég nekünk szán.” Így szóltam vigasztaló feleségemhez.

— Ő otthon maradt, kitakarította a házat, minden sarkot és szegletet kisépért és miután főznie nem kellett, sok ideje maradt és egy öreg szekrényben fekvő sárgult ruhákat kezdte kefélni. Ekkor a régi elhasznált ruha között egy kabátujjat talált, melyet már régebben elvesztettek hittünk. Ezen a ruhadarabon azonban egy pár virágalakú gomb volt, arany és ezüst szálakból, amilyen díszítéseket régi ruhákon látni lehet. Feleségem ezeket hamar levágta, az ötvöshöz vitte és ez adott annyi pénzt, hogy az ünnepi szükségleteket kilehetett vele elváltatni. Erről én nem tudtam semmit.

— Este, mikor a nép a templomból már kiment, én lassan a hosszú, szűk

uccán át házam felé tartottam és már messziről láttam a gyertyákat. Én azonban erre nem figyeltem és gondoltam: „Lám, öreg már a feleségem, a nők módjára cselekedett és nem birta magát visszatartani, hogy valamit el ne fogadjon.” Beléptem és az asztal meg volt terítve. Rajta barchesz, méz, hal, sőt még bor is, hogy felette az áldást elmondjam. De én visszatartottam magamat a harag kitörésétől, mert nem akartam a jomtovomat elrontani. És elmondtam a bor fölött az áldást, a barchesz mézbe mártottam, a halból meg ettem. Ezután szelid hangon szóltam (mert szegény bánatos lelkét nem akartam megbántani): „Most látszik, hogy szíved nem képes a nehéz csapások elviselésére.” Ő azonban nem engedett végigbeszéltem és hangosan szólt: „Férjem, emlékszel még arra az öreg holmira, melyre ezüst gombok voltak varrva és már évek óta hiányzott nekünk? Amikor ma a nagy szekrényt kitakarítottam, megtaláltam. A gombokat az ötvösnél eladtam és a kapott pénzzel ajándékot csináltam.”

A miskolci jesiva kuratóriumától
Jesivánkban a téli szemeszter Roschódes Chesvonkor veszi kezdetét. Jelentkezni lehet Tisri 11-ig, főt. Austertitz Sámuel főrabbi úrnál. Későbbi jelentkezőket nem veszünk figyelembe.

— Mester, mikor ezt hallottam, szemembe könnyek gyűltek, oly nagy volt a szívből jövő örömöm. Leborultam a Mindenható előtt és megköszöntem, hogy az ünneprám gondolt. Láttam feleségem vidáman sugárzó arcát, melyről boldogságom visszatükrözött. Erre elfelejtettem a gondterhes napokat, megfogtam feleségemet és a szobában körben táncoltam vele, I-tennek hálaénekeket zengve. Amikor a levest megetttem, még könnyebben éreztem magam és vidámságomban és örömben másodsorra táncoltam. És mikor a sárgarépat is megetttem, örömben harmadszorra táncra perdültem. Nézd, Mester, boldogságom olyan nagy volt, mert az adomány nem embertől, hanem I-tentől jött s fokozta boldogságomat a Rajshasonó, hogy a jó I-ten majd az egész évben így fog ránk gondolni, s hogy a sok viszontagságok után egy édes esztendővel ajándékoz majd meg bennünket. Ha azonban, bár I-ten dicsoztatására tettem, méltatlan balgaság volt tőlem a táncolás, úgy írj elő nekem vezeklést s teljesítése nem fog rajtam mulni.

Itt elhallgatott Sabsoj, a könyvkötő. Báalsém pedig tanítványaihoz szólt:

— Tudjátok meg! Az ég seregei velük ujjongtak és velük táncoltak és aranyos öröm sugárzott a gánedenben e két öreg öröme miatt... És én, ki mindezt láttam, nevettem velük együtt — háromszorosan...

A budapesti aut. orth. izr. hitközség rabbisága

Fontos figyelmeztetés!

Hitközségünk az Erzsébet-körut 51. alatti rituális fürdőt (mikvót) folyó hó 9-én végleg beszüntette, mely fürdő a jelzett időponttól kezdve nem áll felügyeletünk alatt és ezzel minden néven nevezendő vonatkozásunk megszűnt. Hiveinket nyomtatékosan figyelmeztetjük, hogy nevezett fürdőnek mikvókénti használata ezentúl szigorúan tilos, illetőleg az ottani fürdés rituális szempontból érvénytelen és meg nem történtnek tekintendő: a nő, a fürdés előtti ברוקת איסור נדתה állapotban marad.

Egyidejűleg örömmel köztudomásra hozzuk, hogy a VII. kerület, Kazinczy ucca 16. szám alatt ujonnan épült, felügyeletünk alatt álló rituális fürdő (mikvó), mely a legszigorubb vallási és legmesszebbmenő esztétikai és egészségi követelményeknek megfelel, folyó hó 9-én (Elül 16-án) megnyílt és rendeltetésének átadatott.

Budapest, 1930 szeptember (5690 Elül) havában.

A budapesti aut. orth. izr. hitközség rabbisága.

KELETI SZŐNYEGEK

Transitó vámraktár az üzlethelyiségekben. Állandó export keleti szőnyegekben Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia, Német- és Svédországba. A Zsidó Ujság-ra hivatkozónak árendedmény.

ANTIK BUTOROK, MŰTÁRGYAK

alkalmi vételekből
„ANTIKART” R.-T.-nál (Sternberg Z. J.) VII., DOB-UTCA 31.
Kazinczy-utca sarkán. — Telefon: J. 403-68 és 423-59.

HIREK

NAPTÁR

Sábos Niczovim, Elül 27.
V-VI. Perék.

Gyertyagyújtás (Bpest): 5 óra 30 p.
שבת kimenetele " 6 " 25 "

Hétfő: Erev Rajshasonó 5691.

Kedd-szerda: Rajshasonó.

Ünnep kezdete: 5'25, kim. 6.17.

Csütörtök: Czajm Gedaljő.

Sábos Süvő, Vajelech, Tisri 5.
Gyertyagyújtás 5'15, שבת kim. 6'10.

Szerda: Erev Jajmkipür.

Csütörtök: Jajmkipür.

Gyertyagyújtás 5, שבת kim. 6'—.

Sábos Haazinü, Tisri 12.

Gyertyagyújtás 5, שבת kim. 5'55.

סוף זמן טריאת שבע: 7.55

— A Rajshasonó és Jajmkipür alkalmából összes előfizetőinknek és barátainknak כתובה וחתימה טובה kivátunk.

— Lapunk köv. száma ת"א, mint Szukajs-ünnepi szám fog megjelenni. Lapzárta erev Jajmkipür reggel.

— AZ UJ MIKVÓT a mult kedden adta át rendeltetésének a budapesti orth. hitközség. A fürdőt pazar kényelme és nagyszerű, modern berendezése folytán nagyszámában frekventálja a fővárosi és a vidékről feljövő közönség, mely mint látványosságról, elragadtatással beszél a pesti orthodoxia eme grandiózus alkotásáról. — A hitközség képviselőtestületi tagjai ünnepélyesen gyülekeztek a mikvó átadásának aktusához. Óbudai Freudiger Ábrahám elnök részletes beszámolójában előadta a hitközség legújabb, pompás intézménye létesülésének különböző fázisait.

— A rabbiság — úgymond — már 7 évvel ezelőtt ártt ebben az ügyben a hitközségi elöljáróságához s hangsúlyozta egy új mikvó felállításának szükségességét. A régi, körüli mikvó állandó javításokra s szorgos felügyeletre szorult, hogy megfeleljen a vallástörvényi követelményeknek. Az új mikvó felépítése tehát nem fényezés, hanem, a Tóra törvényének megfelelő kötelesség s a helyzetből folyó kényszer volt.

A képviselőtestületi tagok lelkes eljenzéssel kísérték az elnök lendületes beszámolóját.

— A „TOMCHÉ JESIVÓSZ” X. ÉVI BESZÁMOLÓJA. A T. J. alapszabályai értelmében pontosan megjelenteti évenként beszámolóját. A most megjelent X. beszámoló is fényes tanúságot tesz az egyesület igazi Tóraszeretettől irányított agitálásáról, szent munkájának intenzitásáról és eredményes működéséről. Sajnos, a T. J. is megérzi a súlyos gazdasági válságot, jövedelme csökkent. Mindamellett az elmúlt évben is igen jelentékeny összeget, 31.737 pengőt osztott szét a bócherek részére. Mint a beszámolóból látjuk, a T. J. az oly szépen bevált ruhaakcióját is folytatta. Most a szent napokban, mikor mindnyájunk olyannyira rászorulunk arra, hogy a Tóra pártoljon bennünket, gondoskodjunk mi is szent Tóra szegény ifjairól. *Tartsa minden zsidó szent kötelességének, hogy ezen áhitatos napokban tetters támogatásával emlékezzék meg a „T. J.”-ről. Így szent Tóránk is támogatni fog bennünket és szószólónk lesz a Mindenható számolya előtt.*

— A VASÁRNAPI MUNKASZÜNET UJPESTEN. Bár hazánkban vidéken az üzletek vasárnap d. e. 10 óráig nyitvatartottak, a helyi törvényhatóságoknak hatalmában áll, kétharmad többséggel a teljes vasárnapi munkaszünetet bevezetni. Ujpesten aminap került ily indítvány a törvényhatóság elé, mely indítvány azonban Wollner Samu orth. hitközségi elnök céltudatos beavatkozása folytán örvendetesen megbukott. Ugyancsak Wollner Samu eszközölte ki, hogy Ujpest városában a gyárak a hetibérfizetést szombatról szerdára áthelyezték.

— A IX. KER. TOMPA UCCAI ORTH. TEMPLOM felhívja tagjait, hogy üléseiket (hétköznapokon d. u. 6—8 óráig és vasárnap d. e. 9—12-ig, d. u. 3—8-ig) bérbe vegyék.

— A PLOTZKI VÉRTANU RABBI REHABILITÁLÁSA. Rettenetes eset történt 1920 szeptember 18-án Plotzk lengyel városban. Nagy harc volt a lengyel csapatok és a bolsevisták között, a lengyelek véres áldozatok árán elfoglalták a várost. Utána a rendes szokás szerint katonai rögtönítélő-törvényszék alakítottak tisztekből. E törvényszék elfogatta Plotzk ősz rabbiját, Schapiro-t, mert egy ellensége bevádolta, hogy az ütközet tartama alatt a nyitott ablaknál állott s taliszban-telilben imádkozva, a taliszával jelt adott a bolsevistáknak. Hiába volt az ősz rabbinak kétségbeesett tiltakozása az örült hazugság ellen, halálra ítélték s négy óra mulva mint kémet agyonlőtték. A lengyel zsidóság azóta sem szűnt meg a vértanu rabbi ártatlanságát hangúlyozni s követelni a teljes rehabilitációt, amely természetesen a halotat már nem támaszthatja fel. Most végre, tíz év után, Pilsudszky lengyel admirális, ki félig diktátor, a közelgő választásokra való tekintettel, megígérte, hogy Schapiro rabbi ügyében megtörténik az ártatlannak utólagos tisztázása. Varsóban megalkult a bizottság az összes idevonatkozó adatok összegyűjtésére.

— RABBIBEKTATÁS NAGYSZALONTÁN. Briszk Náthánt, az ujonnan megválasztott főrabbit a nagyszalontai orthodox hitközség f. hó 9-én, nagy ünnepség keretében iktatta be új hivatalába. A pályaudvaron Grosz Ármin elnök üdvözölte a főrabbit, aki a város ősrégi fogatján ment a templomig, ahol Benjámin Béla előljáró fogadta. A nagyszerűen sikerült programbeszéd után, amelyben a főrabbi működésének elveit körvonalazta, nagy bankett volt. Briszk főrabbin kívül felszólaltak a tasnádi, sarkadi, magyareszéki főrabbi s sok jelenlevő vendég.

— INGYEN-BARCHESZ RAJSHASONÓRA! Blechner Jenő egy csomó ¼—½ kg orth. barchesz beváltására jogosító utalványt adott át szerkesztőségünknek, szétosztásra. Vasárnap délelőtt osztjuk szét az utalványokat, amíg a készlet tart. Az utalványok hétfőn, erev rajshasonó napján válthatók be.

— AZ ORTH. SZOMBATTARTÓK ORSZ. SZÖVETSÉGE kéri a szombattartó munkaadókat, hogy a szent napok alkalmából és azoknak fonségesen félelmes hangulatában gondoljanak a tönkrement szombattartó exisztenciák és munkanélküliek ezreire és jelentsenek be minden munkaalkalmat a szövetség ingyenes állasközvetítő irodájánál (Budapest, V., Sas u. 15), mely pontosan, lelkiismeretesen és teljesen díjtalanul helyez el minden szakmabeli férfi és női munkaeerőt.

— Női és estfély ruhák festése és tisztítása „FAVORIT”

— A NYIREGYHÁZI ORTH. TALMUDTÓRA EGYESÜLET kebelében Heller Lázár gabe kezdeményezésére és agilis szervezése folytán a nyár folyamán misnájosz-egyesület alakult, mely a sas összes misnait évenként kétszer áttanulmányozza. Vasárnap este volt az első szijum. Wieder főrabbi tartalmas hadron-ja után kellemes szeüdasz miczvó következett, melynek folyamán a résztvevők a Talmudtóra könyvtárának gyarapítására adakoztak.

— GEMILÁSZ CHESZED BANK. Ilyen címmel alakult az egrí orth. hitközség kebelében — mint tudósítónk jelenti — egy bank, melynek célja a pillanatnyilag megszorult kereskedőknek rövid lejáratú kamatmentes kölcsönt nyújtani. Elnök lett: Reiner Adolf hitközségi elnök; pénztáros: Katz Salamon; ellenőr: Groszmann Ernő; ügyész: dr. Schwarc István ügyvéd. A bank létesülése Pollák Artur, a sas-chevra előadójának érdeme, ki időt és fáradságot nem kímélve, buzgólkodott annak megteremtésén. A bank már meg is kezdte áldásos működését.

— A SZÜRET ALKALMÁBÓL több rabbi felkért bennünket, a kóser bort vásárló borkereskedők figyelmét felhívni, hogy csakis az illetékes rabbi hechserevel ellátott bort vásároljanak. Ezzel kapcsolatban felkértnek a rabbi urak, hogy hechsert borra, illetőleg szeszessitalra, kizárólag a hatáskörük alá eső területen adjanak. A közelmúltban ugyanis számos visszaélés származott azáltal, hogy idegen rabbi adta a hechsert.

Az őszi időjárás
beálltával az

összes kolbászárak
vidéki szállítása
megkezdődött.

Vásároljon

SKREK
LIPÓT

orth. כשר

szalámi gyár r.-t.-nél,

mert

gyártmányai
minőségét a
név garantálja

Gyár és főüzlet:

Budapest, VII, Dob-u. 27

Fiókok:

VII. Király-utca 7.

VI, Nagymező-u. 50

Miskolcson

Nyiregyházán

— NAGYLELKŰ ALAPÍTÁS. Nagykállóról jelentik lapunknak: Eisdorfer Simon Gégényből alapító tagként belépett a „Tomché Jesivósz” egyesületbe, alapítódíjként Brody Emánuel főrabbi urunk által 8,125.000 korona értékű, 1925. évi kibocsátású államkötvényeket küldött a T. J.-nak. — A nemes tett önmagát dicséri.

— SEGITSÉG A BODROGKERESZTURI HITKÖZSÉGNEK! Súlyos csapás érte a bodrogereszturi hitközséget. Temploma, talmudtóra iskolája, a hitközségi alkalmazottak lakóháza a lángok martalékává lett. Az egykor oly nagy hírű hitközség jelenleg oly szegény, hogy nem képes a károkat saját erejéből helyrehozni. Minden érző zsidóhoz szól a hitközség kérése: *Testvérek, segítsétek, kiki adjon annyit, amennyit viszonyai engednek.* Pénzküldemények címe: Izr. Hitközség Elöljárósága, Bodrogeresztur. (Postacsekk-számla: 9014.)

— Taliszok s egyéb kezszerek elsősorndü és olcsó tisztítója: „FAVORIT”.

— A POZSONYI TEMETŐBŐL. A pozsonyi chevra kadisa új szerartási termet építtetett az orthodox temetőben. A nagyterem 20 méter hosszú, 8 méter széles s 600 ember befogadására alkalmas. Az új épület létesítése körül Engel Izrael elnökön kívül, Klein József és Mayer Lajos chevra előljárók nagy érdemeket szereztek. A szerartási terem felépítésével egyidejűleg rendezték a már 83 év óta használt temetőt és 6100 sírhelyről készítettek pontos katasztert.

— Pártoljuk a szombattartó kereskedőt és iparost, hogy munkaalkalmat nyújthasson a munkakeresőknek!

— A BUDAPESTI ORTH. ZSIDÓ NÉPASZTALEGYESÜLET jótékony célú konyhát tart fenn, hol naponta 200—250 szegényt lát el meleg étellel. A közeledő nagy ünnep és az azzal járó óriási kiadások nehéz feladat elé állítják az egyesületet. Tekintettel arra, hogy az egyesület szegényei túlnyomóan özvegyek, árvák és önhibájukon kívül tönkrement, törődött öreg emberek, kiknek az egyesület által juttatott meleg ételek egyetlen napi táplálékuk, másrészt a segélyre szoruló száma, sajnos, napról-napra növekszik, nagy miczvót teljesít a zsidó társadalom, ha az egyesület minél előbb hathatósan támogatja. Az egyesület címe: Wesselényi u. 13; postacsekk kontója 16.137.

Paróka

különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolítás, alakítások
Olcsó árak

Altschüler
Bp. VII., Csányi ucca 12

(Király ucca sarok)

Telefon: József 310-79.

Uj év! Uj szerencse!
Nagy szerencse érheti Önt az új évben, ha nálunk vesz részt az osztálysorsjátékban.

Főnyeremény szerencsesetben

500.000 P.

Minden második sorsjegy nyer.
Rendeljen tehát sorsjegyet

Weisz Béla és Tsa

bankház, főelárusítónál

Budapest, VII., Dob-utca 9.

Sorsjegyek osztályonként:

Egész Fél Negyed

24.—P 12.—P 6.—P

Huzás okt. 17. és 20.

Szombat és ünnepnap zárva.

Miért
tanácsos most
osztálysorsjegyet
venni vagy rendelni?
Mert

most még lehet számokat választani, sőt több helyen lehet kiválasztott szerencseszámokat rendelni; most még $\frac{1}{1}$ és $\frac{1}{2}$ sorsjegyek is vannak mindenütt raktáron. A készlet azonban napról napra fogy, tehát sürgős a „ki-vánt” választott sorsjegyek megrendelése, mert a huzás előtti napokban már nagyon kicsiny a számválaszték.

De legfontosabb ok az, hogy a sorsjegyeknek egy későbbi osztályhoz való vásárlásánál az előbbi, lejátszott osztályok betétjeit is meg kell fizetni. Tehát sokkal célszerűbb a sorsjegyeket már az első osztály huzása előtt megvenni, hogy a rendkívül kedvező nyeresési esélyeket teljes mértékben kihasználhassa és hogy egyetlenegy osztály nyereséire való igényét se veszítse el.

minden festőművész

— A BAJOR SECHITÓ-TILALOM erev Jajmkipür napján lép életbe. Ezzel kapcsolatban a bajor rabbi egyesület kiáltványt bocsátott ki, melyben rámutatnak a bajor zsidókat ért sérelemre és felkérlik a hitfeleket, hogy maradjanak hűek a vallási törvényekhez. Ezentúl külföldről fognak kóser húst beszerezni.

— A MUNKACSI FŐRABBI ÓZDON. Az arlói metsző, Lefkovic Mendel meghívta mesterét, a munkácsi főrabbit a majhél tisztség ellátására. A meghívásra a főrabbi még kedden megjelent Ozdon, ahol Katzburg főrabbi vendége volt. Vele együtt jött Tannenbaum tornai, Teitelbaum putnoki, Grünfeld sajtószentpéteri főrabbi és Günczler salgótarjáni, valamint Neufeld miskolci rabbi. Este a főrabbi házában, valamint másnap Reiner Adolf egri orth. hitközségi elnök által adott lakomán sok dívré-tojro hangzott el.

— TÓRAAVATÁS KOLOZSVÁRT. Heller Sámuel bankigazgató Reb Becalél Paneth unokája, aki a nagyapjától örökölt igaz orthodox szellem hű ápolója és zászlóvivője és minden igaz zsidó ügy nagylelkű támogatója, szelichajsz első napján avatta fel és rendelkezésre bocsátotta gyönyörű, újonnan írt széfer tajróját. Az ünnepségen résztvettek a kolozsvári vallásos zsidóság összes reprezentánsain és az adományozó kiterjedt rokonságán kívül Paneth Izsák dési főrabbi, az erdélyrészi kajjel noszija és Paneth hidalmási főrabbi. Este 8 órakor a házigazda mintegy 50 teritékes bankettet adott vendégei tiszteletére. Spitzer Bernát.

— HIREK MAGYARORSZÁGRÓL KÜLFÖLDÖN. A zsidó távirati ügynökség hosszabb közleményt hoz a Magyar Zsidó Unióról. A közleményből az derül ki, hogy szó van az „American Joint Reconstruction Foundation” (Egyesült amerikai újjáépítési alap) munkájának Budapestre való kiterjesztéséről. Igaz-e ez, azt nem tudjuk. Mindenesetre azonban feltűnik a távirati ügynökség ama beállítása, mintha a magyar zsidóság külföldi segítségét „hazafias okból” nem akart elfogadni eddig. Ha ez igaz is volna, akkor ezt németül nem lett volna szabad a külfölddel közölni, mert ez ugyan nem kelt lelkesedést a magyar zsidóság iránt. — A másik közlemény arról beszél, hogy a magyar zsidóság külön zsidó polgári pártot alakít, de nem árulja el, hol található ez a párt? Talán csak nem a Rassay-pártot gondolja

annak, amint azt — az antiszemitaik is így mondják.

— „MAASZAJ LEMELECH”. Mint bennünket Vácról értesítenek, most jelent meg az elhunyt nagy váci gaon מְעִי לְמַלךְ művének még eddig ki nem adott része. A mű bizonyára nagy kelendőségnek fog örvendeni a volt tanítványok és hozzátartók körében. (Megrendelhető Silberstein J. főrabbiné címén, Vác.)

— ZSIDÓ KEGYELET. A napokban néhány nemeslelkű, valóban zsidó kegyeleti tényről kaptunk hírt. Klein Ignác Kunszentmiklósról 50 pengőt küldött a „Tomché Jesivósz”-nak, hogy tanultasson az összes jesivákban, elhunyt felesége lelkiüdvéért, az egész „slojsim” alatt; Steiner Lázár fiai Gyömöréről, Klein Adolfné Kunszentmiklósról 30—30 pengőt küldtek, hogy a T. J. tanultasson az összes jesivákban hozzátartozójuk lelkiüdvéért, azok „Jahrzeit” napján; Deutsch Ernő Mosdós, Schwartz Samu Szulok 15—15 pengőt küldtek, hogy a T. J. tanultasson tíz jesivában hozzátartozójuk lelkiüdvéért, azok „Jahrzeit” napján; Freund Lajos Göröcsön, Weisz Soma Böhönye 5—5 pengőt küldtek, hogy a T. J. tanultasson egy jesivában hozzátartozójuk lelkiüdvéért, azok „Jahrzeit” napján. Igaz zsidó szívvel az ily kegyeleti tény, mely a hagyományos ősi módon, méltóan gondoskodik hozzátartozója lelkiüdvéről és egyúttal a legnemesebb és legfontosabb jótékonyt gyakorolja. Valóban követésre méltó.

— A XXV. JUBILEUMI M. KIR. OSZTÁLYSORSJÁTÉK október hó 17-én kezdődik. Az összes sorsjegyeknek a felét kisorsolják, tehát minden második sorsjegy nyer. A nyeremények összege közel 8 millió pengő, melyet azonnal készpénzben fizetnek ki. Már egy sorsjeggyel szerencsés esetben 500.000 pengő nyerhető, jutalom 300.000 pengő, főnyeremény 200.000 pengő.

— A IX. KERÜLETI TALMUD-TÓRA EGYESÜLET előjárósága felkéri azon szülőket, kiknek gyermekeik a fenti kerület népiskoláit látogatják, hogy az ott tanult héber anyag elmélyítése céljából hozzá is irassák be. Az egyesület a gyermekeket a zsidó hittani nevelésben teljesen díjmentesen továbboktatja. Ezért a szülők felkérnek, hogy címüket és gyermekeik nevét a IX. ker. Tompa uccai templom előjárójánál szóban vagy az egyesület főtákaránál, Schmutz Ernő úrnál (VIII. Tömő ucca 44) írásban bejelenteni szíveskedjenek.

— INTERJU? Az Egyenlőség „új-évi” számában lapozgatva, interjút olvasunk Frankl Adolf országos elnökünkötől. Aki az elnököt közelebbről ismeri, az tudja, hogy Frankl Adolf mentalitásával nem egyeztethető össze interjúk adása, különösen nem — egy neológ lap számára. De viszont közismert, hogy az elnök szeretetreméltó, konciliáns lényénél fogva nyájasan elbeszélget bárkivel, szem előtt tartva a misna szavát: „hevé mekabél esz kol ho-dom beszéner pónim jófajsz”. Bár nem kaptunk felhatalmazást, mégis, az orthodox ügynek véltünk szolgálatot tenni, s az illusztris elnök reputációját védelmezzük meg akkor, amikor megállapítjuk, hogy magánjellegű beszélgetésről volt szó csupán, ami egyáltalán nem az „Egyenlőség”-ben való közzétételre volt szánva. Teljesen kizártnak tartjuk azt, hogy állítólagos nyilatkozatával Frankl Adolf, aki a budapesti orth. rabbinátus tagja, hechsért adott volna annak a lapnak, amely ugyanabban a számban a budapesti orth. rabbinátus által aszerolt mikvót és a Tóra által megtiltott botrovtákozást propagálja.

— AZ ELTÜNT TISZASZALKAI METSZŐ, Schwarcz Zelig menyasszony-leánya számára, a mátszalkai főrabbi úr által lapunkban közölt szívhezszóló felhívás folytán a következő összegeket vettük: Rubinstein Eszter és Berger Jolán gyűjtése Mezőkovácsháza 35, Bernáth Sámuel budapesti orth. kántor gyűjtése Felsőgöd nyaralón 30, Grünfeld Henrik főrabbi (Mogyorós Simon chevra-elnök kezdeményez.) gyűjtése 24, Lichtenstein Rózi és Rosinger Magdus gyűjtése Balkány 22, Habermann Helén és Blau Irénke gyűjtése Vértes 20, Spitzer Hermann selyemkereskedő Bpest 20, Steiner József Kapuvár 15, Kugler Emil gyűjtése Tét 11, Spitzer Aranka és Feig Malvinka gyűjtése Füzesgyarmat 11, Lefkovic Jolán gyűjtése Derecske 11, Sárvári Orth. Lányegylet 10, Davidovits Dávidné gyűjtése Kisléta 9, Grünfeld Árminné H. böszörmény 5, Deutsch Sándor Soltvadkert 5, Koralek Sámuel Piszke 3, B. M. Moson 3, Kohn Rudolf Budapest 2, Schönberger Miksa Tardoskéd 2, N. N. Budapest 1, N. N. Budapest 1. Összesen P 240. A két hét előtt kimutatott 50 pengővel együtt összesen P 290. Az összegeket rendeltetési helyére juttattuk. — A sorscsapástól oly mélyen sújtott család ezúton fejezi ki hálás köszönetét a nemeslelkű adakozóknak és kéri a közönség további pártfogását.

F Ramban leányának vőlegénye

Mult számban közölt héber talány megfejtése az, hogy a fufangos leánya Binjómint választotta. Ennek neve kezdődik ב bész-betűvel, amely „házat” jelent. Utána következnek 2 nün betű (nün eredeti jelentése: hal) az egyik nün szó közepes ה tehát olyan mint a „Jajná” szóban, a másik nün szóvégi י tehát olyan mint a „Livjószon nün-je. A két nün között van a ו betű, aminek jelentése: tenger. Így lesz érthető a leánya levele: „A ház mögött van két hal, a tenger körül uszkálnak, az egyik olyan mint Jajná hala, a másik olyan mint Livjószon hala. — ő legyen az én vőlegényem.” Löwinger Emil (Jánosháza).

A talányt helyesen megfejtették: Stern Hermann (Galánta), Present Márton (Gyöngyös), Grünfeld Ferenc (Pásztó), ifj. Strasser Simon (Debrecen), Holländer Izráel (Miskolc), Biedermann Márk (Gyöngyös), Mózes Gábor (Pásztó), Zipser Gizella (Mád), Müller M. (Edeleány), Klein Lajos (S.-a.-ujhely), Walter Jenő (Nyiregyháza), Baum Sz. B. (Pápa), Goldberger Hermann (Galánta), Hanz Sándor (Harsány), Benedikt Elemér és Ervin (Vác), Jungreis Amrom (Gyöngyös), Neumann József (Poroszló), Schwarcz Sámuel (Tiszabud), Salamon Mór (Mezőkovácsháza), ifj. Stuhl Antal (Makó), Moskovits Jenő és Béla (Csepreg), Glausius Imre (Putnok), Luger József (Budapest), Friedmann Kálmán (Balatonzamárdi), Májesz Ábrahám (Szarvas), Schönfeld József (Kismarja), Lörinc Elemér (Nagyorosi), Lipschitz Májer (Budapest), Grausz Zsigmond (Gyömrő), Feltmann Antal (Biharnagybajom), Braver (pápai jesivanöv., Makó), Kalisch Jenő (Montreux), Ilkovic Simon (Budapest), Lichtenstein Ferenc (Balkány), Neufeld Tibor (Miskolc), Braun Lajos (Tab), Windt Miklós (Nyiregyháza), Ungár Ignác (Ujpest), Blau Salamon (Nádudvar), Lefkovic Miklós (Sopron), Friedmann Márkus (Forróencs), Strausz Mór (Kenézlő), Heimlich Margit (Miskolc), Grünstein Miksa (Szerencs).

— A KÉT UJ SIREMLÉK, melyet legutóbb a budapesti orth. hitközség kegyelele emelt: Reich Koppel főrabbi és Hartmann Dávid főkántor maczévója, Adler Jakab hitk. tag munkáját dicséri, aki a siremlékek művészi kiviteléért általános elismerést érdemel. Ezen szombattartó cégre külön felhívjuk a közönség figyelmét.

Családi hírek

Braun Jolánka, Radvány (Szlovénia), Beilusch Izráel, Nyirbátor jegyesek.

Hartmann Etel és Horovitz Ferdinánd jegyesek.

Kohn Szerénke, Demecser, Fischer Andor, Ujfehértó, f. hó 14-én tartották esküvőjüket Demecserben.

Szerkesztői üzenetek

DOBSINA: Köszönettel megkaptuk. Lejárt december 1. — S. M. KOVÁCSH.: 1) Küldje be, ha megfelel, közzétesszük. 2) Az „Országos Testnevelési Tanács” 2058/1926. sz. határozata értelmében izr. vallású levettek szombaton és ünnepen mentesítve vannak a gyakorlatozás alól. A felmentés erev jajmkipürre nem vonatkozik. Ha aznap van gyakorlatozás, úgy a fentidézett határozat értelmében, délutáni 4 órától kezdve igényelhető a felmentés. — NAD-UDVAR: A „sabos kimenetele” jelzés azt jelenti, hogy akkor már szabad dolgozni. (Ugyanakkor kezdik a máárvot a templomban.) — L. H.: Elkésve érkezett.

Héber talány ה"ר-ra

בראשי המשבצות: דוד דרעכסלער

ד	Zászló
ו	„336” betűértékben (fölcserélve)
ד	Gabona
ד	Meríteni
ר	Reszketés
ע	Izsák egyik fia
כ	A Mózes által küldött 12 kém egyike
ם	Tüskebokor
ל	Adni
ע	Szerkeszteni
ר	Háló
*	Mennyiséghatározó
*	Parancs

Fenti definíciókat héberre kell fordítani és az üres kockákba beírni. A harmadik betűk felülről lefelé olvasva egy újévi kívánságot foglalnak magukban.

A megfejtők neveit a jövő számban hozzuk.

Elegáns és takarékos
úriasszony csakis Spitz Hermann divatkülönlegességek áruházában eszközli bevásárlásait.

Orsz. Tomché Jesi-vósz Egyesület, Győr

Postacsekkszámla 40.530

A kim. összegekhez hozzájárultak:

Mezőkovácsháza: Rubinstein D. főrabbi 2, Grünfeld Sándor 5, Brüll Sámuel, Hoffmann Miksa 4-4, Brüll Sándor, Kohn Mór 3-3, Berger P., Grünfeld Á., Gubmann M., Heimann S., Löwy L., Moskovics I., Rosner E., Rottenstein S., Rottenstein I. 2-2, Gold H. 1.50, Abrahamovics I., id. Brüll M., ifj. Brüll M., Davidovics M., Fein L., Farkas S., Grünfeld L., Grün S., Heiman H., Katz Vilmosné, Fränkl A., Perner L., Rosner E., Reichmann B., Reichmann S., Schreiber A., Szunyog F., Weisz S., Salamon I. 1-1, Einhorn Z., Heiman L. 0.50-0.50.

Nádudvar: Rosenbaum Bernát, Madár János, Madár Lajos 10-10, Schenk Ignác 7, dr. Halász S., Klein I., Mayer S., Rosenbaum A., Strauszmann M. 5-5, Frank J., Grünbaum M., 3-3, Ács István, Friedmann Ö., Klein J., Klein B., Meisels G., Madár S., Rosinger M., Weisz D., Rosenbaum F. 2-2, Klein A. 1.20, Altman B., Bárány M., Berkovics Mór, Bermann M., Brummer J., Bleier R., Friedmann L., Flesch Gy., Fögel J., Goldstein A., Gold J., Kun V., Katz S., Klein F., Klein B., Klein M., Klein S., Klein Zs., Landesmann S., Neumann Ferenc, Rose E., Schwartz V., Vass M., Nagel I. 1-1, Mandl S. 0.60, Angyal L., Aszódi A., Elfenbein S., Grünbaum S., Halbrohr F., Kun Lászlóné, Katz I., Löwinger M., Meisels S., Meisels J., Mezei S., Neumann D., Somogyi P., Meisels Gy., Steiner, Földes, Mayer M., Blau L., Lefkovic 0.50-0.50, Meisels M., Meisels L., Neumann Farkas 1-1.

Nagybörzsöny: Deutsch Dávid 8, Herczog Jakab 2.

Nagyhalász: Zucker S. főrabbi 2, Fried Bertalan 5, Brieger S. 4.60, Grosz V. 3.46, Engel Farkas 3, Engel Ferenc 2.88, Zipszer Z. 2.50, Seelfreund L. 2.24, Diamant J., Hartmann D., Lichtmann A., dr. Róna Sándor, Seelfreund M. 2-2, Engel H. 1.50, Klein F. 1.80, Friedmann M., Krajnik J., Rosenwasser L., Seelfreund S., Klein J., Weisz M. 1-1, Dickmann 0.96, Engel E., Leicht S., Venyige B. 0.50-0.50. Kisebb adományokból 2.46.

N.-oroszi: Lőrincz főrabbi 3.18, Wiener Simon 4, Lichtmann Nándor 2.50, Hoffmann D. 2, Berger L., Kollmann Gy. 1.50-1.50, Kollmann M., Steinberger H. 1.18-1.18, Berger B., Kohn L., Pfeiffer S. 1-1, Lőrincz D. 0.54, Steinberger M. 0.50, Berger A. 0.36.

N.-rábé: Csillag E. 2, Rosenfeld, Marmorstein 1-1, Friedmann S. 0.50.

Nógrád: Dorn J. 3, Sámuel R., Kohn D., Kiszner A. 2-2.

Nyiradony: Stern Salamon, Grünbaum Kálmán 5-5, Mezei Jak. 4.65, Schwartz L. 4, Lindenfeld S. 3,

Weisz I., Fettmann V., Fettmann J., Frommer Hermann, Engel I., Weinberger E., Pável I., Gottlieb I., Deutsch G., Klein D., Klein S., Rosenberger J., Eisner S., Fisch S., Grünbaum B., Heller M., Lusztig B., Fülöp F., Hauser M. 2-2, Glasierer N., Groszmann M., Eisner M., Salamon B., N. N. 1-1.

Nyírbétek: Goldstein Elemér, Wiedner Gedon 5-5, Weisz A., Frieder M. 3-3, Frieder D. 2.52, Amszel M. 2.36, Heller B. és fia 1.82, Gottlieb M., Rosinger J. 1.54-1.54, Klein A. és fia 1.20, Schwalb Z. 1.18, Reichmann L. 1.10, Farkas P., Klein H., Klein F., Dénes Józsefné 1-1, Weisz I. 0.72, Kohl M., Kinyik M. 0.50-0.50. Kisebb adományokból 2.02.

Nyírkércs: Grosz S., Kohn J., Klein B. 2-2, Ritterman 1.50, Grosz B. 1, Grosz S. 0.40, Miklós 0.50-0.50, Ausländer M. 0.40.

Nyírmada: Jungreis I. főrabbi 3, Fried Béni és fia 30.50, Weinstock F. 6.80, Friedmann L. és fia 6.70, Witriol Gy. 6.20, Fried G. 5.60, Weinberger M. 4.30, Felberbaum M., Klein B. 4-4, Witriol B. 3.60, Lázár Z. 3.50, Grosz Ign. 3.30, Weinstock J. 3.20, Klein S., Felberbaum S., Felberbaum J., Weisz S. 2.70-2.70, Klein H. J., Teller M., Katz L., Mermelstein A. 2.50-2.50, Fischmann N. 2.20, Mandel A., Fried M., Weinstock S., Weinberger S., Simonovics H. 2-2, Fried L., id. Fried H., Klein J., Fried H. ifj., Neuwirth J., Felberbaum I., Glück M. 1.50-1.50, Wilfinger I., Weinberger J., Neugeboren M., id. Kalla J., Weinberger M., Schwartz S., Weinberger J., Weisz H., Fränkel H., Weisz I., Abraham I., Spitzer Gy., Klein D. 1-1, Czobel M. 0.70, ifj. Kalla J. 0.60, Kalla S. 0.40.

Onga: Weisz M., Weisz H., Schmied B., Guttmann J. 5-5, Weisz J. 3.50, Grosz B. 1, Waller L. 0.50.

Ózd: Katzborg Miksa főrabbi 2, Schächter Jakab 26, Weiner József 20, Fodor József, Goldberger Vilmos, Grosz Simon, Schächter Izsó 10-10, Klein Ad. 7, Czink B., Engländer Z., Farkas Gy., Fried B., Fried K., Fried L., Grosz I., Groszmann S., Guttmann S., Klein J., Klein Simon, Schreiber S., Schwartz K., Steiner D., Weinberger J., dr. Winter J. 5-5, Guttmann J., Holländer S., Rauchmann J., Sturm S. 4-4, Bieber M., Desser J., Fried M., Genud M., Klein Sám., Kögel I., Leibler J., dr. Lenkei D., Lefkovic H., Mandel M., Strausz Gy., Tauszki Á. 3-3, Baumöhl Gy., Brach L., Danczinger Á., Goldberger B., Gottlieb H., özv. Hauer J.-né, Katzborg I., dr. Klein Z., Laufer I., Lefkovic J., Salzer Á., Schlesinger H., Schwartz I., Weber M., Weinberger B., Weisz S. 2-2, Blumberg S., Kellner J., Kohn J., Leiner J., Schwarzenfeld S., Spitzer, Klein A. 1-1. Kisebb adományokból 3.50.

Örkény: Stern Lipót, Katz Dezső, Löwinger Illés 5-5, Török B., Farkas V., Füredi P., Steiner J. 2-2, Pór G., Steiner E., Langfelder K., Löwinger P., ifj. Löwinger István 1-1.

Pestszentlőrinc: Bauer Adolf elnök, Földes Jenő 5-5, Goldman G., Scheiber I. 3-3, Fellner I., Gersch T., Schusdeck L., Schön V., dr. Spitzer F., Eisenberg S. 2-2, Deutsch P., Katzor J., Grünbaum S., Gombos S., Goldmann B., Hegedüs S., Krausz M., dr. Krausz L., Kovács S., Krammer S., Magyar E., Schwarcz I., Sterk I., Winkler I. 1-1. Kisebb adományokból 1.-.

Paks: Szófer Simon, Kerpel rabbi 1-1, Rosenbaum Ignác 6, Steiner Gyula, Deutsch Á., Rosenbaum M., Krammer N. 5-5, Rosenbaum A. 4, Grisz L., Sauer D., Polacsek J., Steiner J., Steiner M., Freund A., Sigelmann J., Breuer V. Szered, Rosenbaum M. Budapest 3-3, Weisz Á. igazgató, Freund L., Wertheim P., Werner A., Weisz H., Weisz S. W., Krammer I., Strasser I., Tauszig M., Rosenbaum L., Ungár S., Rubinstein S., Revitz S., Freund N. 2-2, Pollák V. 1.50, ifj. Ausch J. 1.40, Müller A., Siegelmann Á., Ausch H., Ausch S., Ausch D., Binéth S., Fischl J., Weisz S., Müller J., Revitz J., Brucker Zs., Rosenbaum D., Montag B., Hercz M., Hirschfeld D. Vác, Lorber M., Grisz B., Kramer M., Grünhut N., Werczberger B., Kramer J., Weisz V., Ausch M., Zobel I., Koth M., Pollák M. Budapest, Elek J., Rosenbaum M., Rosenbaum H. Pozsony 1-1 és több kisebb adomány.

Palotás: Schneller M., Winternitz 6-6, Kiszner M. 2, Löwy Ign., Goldstein M. 1-1.

Pesterzsébet: Orth. Imaegyesület: Dr. Mann Lajos 6, Schwartz Ad., Schwartz M., Stern Z. 5-5, Tomasschoff K., Bleier B., Braun A. 3-3, Kramer H., Müller Csepel 2.50-2.50, Weisz Á., Krausz Jak. Bpest 2-2, Schwarcz S., Fried Z., Reich, Gál M., Hoffmann, Zimmermann 1-1.

Pétervására: Reinitz S. főrabbi 1.50, Ulmer S. 3.30, Ulmer V., Lancz I. 1-1, Pick J. 0.80, Schäffer I. 0.60, Pick E., Riszplér A. 0.40-0.40.

P.-dobos: Grosz L. 5, Grosz I. 3, Glückmann J., Weinberger L., Blau E. 2-2, Kleinmann M., Glückmann A. 1.50-1.50, Adler S. 1.86, Glückmann Adolf 1.84, Ackermann J., Frisch A., Blau I., Schlesinger L. 1.08-1.08, Grosz M., Izrael J. 1-1, Friedmann B., Friedmann S. 0.72-.

Putnok: Engländer Ernő 10, Blau I. 5.80, Szoffer J., Róth B., Róth L., Birnbaum J., Róth Z., Ujházi V., Kóth R., Spitzer L. 5-5, Tannenbaum B. és V., Grosz M., Krausz L. 4-4, Glausiusz M. 2.60, Sidlauer S., Löwy J., Weinberger S., Markovics H., Gescheit B., Birnbaum Herm. ifj., Guttmann E., Löwy I., Grosz M., Schäffer S., Szoffer E. 2-2, Birnbaum 0.20. (Folyt. köv.)

A királyi vő

4. Irta: Dr. Lehmann. Fordította: Moskovitsné Weisz Amália

A tanulási idő alatt azon szombat óta nem maradt benn Eszter. Éva ezt észrevette, de nem mutatta Eszternek, nehogy ezáltal fájdalmat okozzon neki. A lelkeszt ellenben nagyon bosszantotta, és ment jelenteni a királynak, hogy Eszter már nem hajlandó végighallgatni előadását, mire a király azonnal hívatta és jóságosan magyarázta neki az előnyöket, amit kitérése által nyer, majd ellenesethen annak hátrányait. Gazdag jutalmat ígért neki és férjhez adja legfőbb embelei közül valamelyikhez. De Eszter semmire sem válaszolva, csókolt kezét a királynak, míg szeméből kiapadhatatlanul hullottak könnyei. A király ezt látván, azt gondolta, hogy Eszter már hajlandó áttérni, mire homlokán csókolt és megengedte, hogy távozzék.

Alig távozott Eszter a királytól, már a királynő hívatta. Elmondta neki, hogy Évának több házassági ajánlatot teettek és ezért szeretnek Esztert is férjhez adni, ami azonban csak kitérése után lehetséges. Eszter a királynő szavait is válasz nélkül hagyva, folyton-folyvást zokogott. Ahogy Eszternek alkalma volt szobájába visszavonulni, magára zárta az ajtót és úgy fohászott a Mindenhatóhoz, hogy legyen ereje a támadásokkal szemben és hogy hitéhez hű maradjon.

— Mit tegyek, I-tenem? A hitem mellett csak úgy maradhatok, ha innen elmenekülhetek, de hogy lehetséges ez, egy király elől, ki az egész ország felett uralkodik? — gondolkodott Eszter kétségbeesve.

Eszter hálója közös volt Évával és az udvarhölgygel. Az utóbbiak már rég aludtak, mikor Eszter még töprengve hanykolódott ágyában. Azon tépelődött a szegény gyermek, hogyan is lehetne lehetséges a szökése, mikor végre mély álomba merült. Álmában együtt volt szüleiével kis házikójukban, hol anyja betegen feküdt és ő apjával ott állt a beteg ágya mellett, hallgatva, mint anyja mondja: „bármily veszélyben leszteek és bármily mostoha is lesz a sors hoztátok, ne essetek kétségbe, mert én meg foglak

menteni benneteket. Kérni fogom a Mindenhatót és nem fogok addig nyugodni, míg nem küld egy angyalt, ki védeni és oltalmazni fog benneteket minden rossztól”

— Anyám, anyám, jer már, nagy veszélyben vagyok, segíts rajtam — sikoltott álmában Eszter.

— Eszter, mi történt veled? — kérdezte a sikoltásra felriadt Éva.

— Mi az a kiáltozás? — ijedt fel az udvarhölgy is, de még feleletet sem kaphatott, mikor az ajtót erősen kezdték rázni és mindenfelől kiabálás hangzott: — Menekülni, a palota lángokban áll.

Fel sem öltözködtek rendesen, csak rohantak ki, az alvó Eszterről megfeledkezve. A nagy lármára Eszter is felébredt, ki a helyzetet azonnal felismerve, így gondolkodott magában: ha most megszököm, azt fogják gondolni, hogy a tűz áldozata lettem. És hirtelen elhatározással felnyitotta az ablakot, onnan egy kiálló faágra ugorva, ügyesen leereszkedett a földszintre. A kaput szerencséjére nyitva találta és elkezdett a koromsötétségben futni az úton, amit néha-néha a magasra szökkenő lángok világítottak meg. És leány, ki együtt lett nevelve a király leányával, egyedül futott az éjszakába, nem félve vadállattól, sem rablótól, mert hát mit tehetek vele? Az életét venni? Attól úgyis inkább meg vált volna most, mint hitétől.

Egész éjjel szaladt, azt sem tudva, hogy hová. Már csak vonszolta magát és vékony papucs is leszakadt lábáról.

A palota pedig ezalatt teljesen porig égett. Oly hatalmas erővel pusztított a tűz, mikor észrevették, hogy gondolni sem lehetett az oltásra.

— Csak annak örvendek, — szólt meg a király. — hogy emberéletben nem esett kár.

Ekkor Éva hirtelen körülnézett és fájdalmas sikoly hagyta el ajkát:

— Jaj I-tenem! Hol van Eszter?

Mindnyájan keresésére indultak, de hiába kiabáltak: Eszter, Eszter. Választ nem kaptak rá.

Éva vigasztalhatatlan maradt és úgy jajveszékelt, hogy a király megparancsolta a gyermekek hátlóját felkutatni, amit azonban lehetetlen volt megközelíteni az erősen felcsapó lángoktól. A fán, amin Eszter kúszott le, sem lehetett már felmászni, mert a fa koronája teljesen lángokban állott. Mindenki biztos volt abban, hogy Eszter odaveszett.

— Hisz ő költött fel bennünket is — szólt az udvarhölgy is közbe — miért nem jött ő is velünk ki?

— Gyakran szokott álmában beszélni, — válaszolt Éva sírva. — Most is álmában beszélt bizonyára és aludt, mikor elhagytuk a szobát.

A királynő átkarolva Évát, vigasztalta, de ő nem tudva oly könnyen belenyugodni Eszter elvesztésén, könnyei nem akartak szünni.

Mikor Rabbi Sabszoj kétségbeesve kereste Esztert a hó alatt és keresése hiábavalónak bizonyult, szomorúan tért vissza Pinszkbe, ahol már csak a leégett házak maradványait találta. Innen Lengyelországba ment és ahol csak megfordult, nagy tiszteletben részesítették, de ő ezzel nem sokat törődött. Ő csak mindenütt gyermeke iránt érdeklődött, mert az ő apai szíve azt sugalmazta, hogy gyermeke él. Később Morvaországba ment és *Holleschauban* megválasztották rabbinak. Itt újból megnősülve, a teremtő egy fiúgyermekkel áldotta meg, de azért Esztert nem tudta elfelejteni és mindig csak arra kérte az I-tent, hogy adja vissza neki elvesztett gyermekét.

Egyszer Lengyelországból jött egy ember Holleschauba, kit Rabbi Sabszoj felkeresett és kérte, hogy legyen az ő vendége. Étkezés közben elkezdte a vendég mesélni a rabbinak, hogy a királyi palotában tartózkodik egy zsidó leányka, kiről senki sem tud bővebbet, csak annyit, hogy tréflit nem eszik, hanem egy öreg zsidónó visz be naponta részére kóser ételt.

— Nem tudod véletlenül a leányka nevét — kérdezte izgatottan Reb Sabszoj a vendéget.

— Csak a „szép Eszter” név alatt ismeri mindenki — válaszolt a vendég.

— Oh, hárcsak az én Eszterem lenne — kiáltott fel Rabbi Sabszoj és szíve telve lett reménnyel.

(Folyt. köv.)

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. **Allást keresők**nél szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelítség levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közzölhetők.

LÖWINGER SAMUEL, Kaba, házasságközvetítő. Minden információt kibír. Válaszbélyeget kér.

KIZARÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít Meisels héber könyvkereskedés és tálsziszövőde, Rombach-u. 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyvek megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhöz megyek.

HITOKTATÓI (melamed-) állást keres az összes héber tárgyak és német nyelv oktatásában, valamint a hitközségi ügykezelésben rendkívül nagy gyakorlattal bíró, elsőrendű működési bizonyítványokkal rendelkező, nőtlen valástánító, jegyző, ki jó baltefiló is. Szíves ajánlatok „Tóra és Derecherecz” jelígre a Zsidó Ujság kiadóhivatalába kéretnek.

GYEREKEK chümis-rasi stb. tanítást elvállalom. „Tojv” jelige.

Csodaszép parókák

Tartós ondolás (Dauerwellen) és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly
hölgyfodrász
Budapest
VI. Andrassy-ut 19
Telefon Aut. 199-10

Pollák Sarolta kozmetikai intézete, Budapest, VI., Andrassy-ut 38. I. em. Párizsi Áruházal szemben. 25 éves működés.

Hajszálak kiirtása arcról, karról, szepőlök, pattanások, összes szépségábrák kezelése. — **Szemölcstírás.** Arcéplés, bérelt-rendszer. — **Miracle** hajeltávolító szer szétküldése utasítással. Minden eddigit felülmul! Díjtalan tanácsadás. (Prospektus).

ÉRETTSÉGIZETT úrileány német és francia órákat olcsón elvállal. Cím a kiadóhivatalban.

MISKOLCON a volt Blumberger-féle helyiségben Engl streng orth. kóser étkezdéje újra megnyit.

SZIGORUAN VALLÁSOS orth. házban, nyugdíjazott tanítónál, Pozsonyban, két diákot vagy **jeszóde tajró** — **jesivó ketano**-növendéket teljes ellátásra felvesznek. A fiúk ugyanott magyar-német-héber-szlovák oktatásban is részesülhetnek. Érdeklődők „Uj épület minden komforttal” jelígre e lap kiadóhivatalába forduljanak.

KERESEK 3 gyermekemhez vallásos, intelligens, házias, német kisaszszonyt. Bernfeld, Debecen, Simonyi út 14.

JELESEN érettségizett úrileány, okleveles tanítónő, elemi és középiskolai tanulók korrepetálását vagy magántanítását elvállalja. Cím a kiadóban.

SZÉP uccai butorozott szoba azonnal kiadó, esetleg kosztal is. Cím: Hajós ucca 26, II. 13.

נייע ישיבה אין נייפעסט!
Alulírott vezetőség közüdmására hozza, hogy az upesti orth. hitközség ujonnan megválasztott és állását elfoglalt alrabbija, a nagy talmudtudásáról, előadóképességéről és **חיבור**-jéről híres **R. Aurohom Leichtag** rabbi úr a jövő szemesztertől kezdve Ujpesten jesivát vezet. — Előadva lesz: **siur, neben-siur, Jajre deó, Mogén Aurohom** stb. Bővebb felvilágosítással szolgál: Jesiva-vezetőség, Ujpest, Virág-utca és Király-utca sarok.

HUSZONEGY esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. — Telefon. — cégnélküli levelezés.

Vásárhelyi Károly
szobafestő és mázólo
a legmodernebb festéstől
a legolcsóbb festésig
olcsó és jutányos áron vállal.
Cím:
Rákoshegy, Szilágyi u. 6.

Jesivát kezdők részére
szándékszomaköv. szemeszterben nyitni. Szülők, kik gyermekeiket eredménnyel taníttatni óhajtják, forduljanak bizalommal hozzám, aki **ה"א** saját magam fogok a gyermekekkel tanulni.

Goldberger Lipót rabbi
Szikszó.

Kundmachung
Wirkungsvolle **דרשות** in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel **Barmizvo, Chasene** **חיי חיי**. Gast- u. Antrittsreden verfertigt von Fall zu Fall zu mässigem Preise, unter Discretion. Honorar von 5 P aufwärts, 50 H. Portó recommandirt im voraus erbeten. — Mein **מנות ישראל** auf **Perek**. Preis 1.20
Rabbiner Israel Braun
Budapest, Szövevény-ucca 43.
Érdeklődés alkalmával válaszbélyeg melléklendő. A dróse-ért járó tiszteletdíj előre küldendő be. Drósek raktáron nincsenek, csak megrendelésre készülnek

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

Egyedüli szombattartó szállítmányozási, vámkezelési, butorszállítási és autófuvarozási vállalat

Schwarcz és Salgó

cégtulajdonos: Salgó Jakab

Budapest, VII. Wesselényi-utca 18.

Telefon: József 423-42.

Ünnepi szám

Budapest, 1930 október 6.
5691 Tisri 14.

60 fillér

VI. évfolyam 40-41. sz.

אללנעטיינע יידישע צייטונג

ג'ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sip ucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

חג הסוכות זמן שמחתנו

Irta: óbudaí Freudiger Ábrahám, a budapesti orth. hitközség elnöke

„A hetedik hónap tizenötödik napján, amidőn begyűjtitek a föld gabona termését, ünnepeljétek az Örökkévaló ünnepét... örök törvényül nemzedékeiteknek ünnepeljétek azt; hadd tudják meg utódaitok, hogy sátrakban lakóztattam Izráel fiait, midőn kiveztem őket Egyiptom országából.”

Ezekkel a szavakkal rendeli el a Tóra a most bekövetkező szükajsz ünnepét. Egy szentföldi földművelési aktushoz, a gabonabetakarítás-hoz fűzi az ünnepet, de mindjárt arra az időre is tekint, amidőn Izráel nem a Szentföldön fog lakni, amikor a saját földjeit s mezőit fogja művelni, amikor az aratás s a betakarítás munkálatait nem a szent előírás fogja szabályozni, s ezért kiemeli a szükóban való lakás törvényének örök érvényét a jövőendő nemzedékek számára, akik előtt a sátrak ünnepé ne csak a multnak halovány emlékévé váljon, hanem legyen oly parancsolat, mint a Tóra többi parancsolata a zsoltáros szerint („miczóvász Hasém bőrő, meirasz énojim”) tiszta és a szemeket megvilágító; „tisza” a jelenre vonatkozólag s „a szemeket megvilágító”, amikor a jövőért való munkáról van szó.

„Chag Hasém” az Örökkévaló ünnepe elnevezéssel illeti a Tóra a sátrak ünnepét. Ezt a két szót bölcseinknek szerető, a Szentírásat egész a legkisebb betűig kikutató s megszámláló gondoskodása a „Maszajró” tanuskodása szerint négyszer találta meg a Tenachban. Amikor őseink az egyiptomi rabságban nehéz robot alatt synylódnak s megjelenik Majse Rabénü a megoáltás reményével, a szenvedésektől elgyötört lelkek a zsarnoktól kiméletet kérnek azzal: „az Örökkévaló ünnepe közelg számunkra” („ki chag Hasém lónü”).

Másodszor a szükajsz ünnep elrendelésénél használja a Tóra az „Örökkévaló ünnepe” (chag Hasém) jelzőt.

A harmadszori „chag Hasém” kifejezés Izráel történetének egyik legioharosabb korszakára mutat, „amikor nem volt király s mindenki azt tette, ami jónak látszott szemében”. Ebben az anarchiában, amely a bírák korszakának végén (Sajftim 21) bekövetkezett, egymást marcangolták a törzsek és egy belháború következtében Benjámin törzse majdnem megszűnt. Amikor felülkerekedett a megőrés, a jözanság, a méltányosság, akkor Izráel vezetői a kipusztított törzset Silajba, a szentély helyére hívták azzal: „hiné chag Hasém be-Silaj — ime az Örökkévaló ünnepe Silajban lesz”. S amikor a királyok alatt a nép elfelejtkezett szent hivatásáról, elmerült a bálványimádásban, életette az erkölcs törvényeit, mellőzte a Tóra rendelkezéseit, Hajséa prófeta azzal akarta lelkiismeretüket felrúzni s felelősségüket felébreszteni, hogy fájdalommal, merészen, de egyszerűsmind a bűnöst felemelni akaró szeretettel mondta nekik: „Má táaszü lejajm majd ülejajm chag Hasém — mit tesztek majd a nagy számonkérés napján, az Örökkévaló ünnepének napján”.

A „Maszajró” e négy kifejezése tartalmazza a szükajsz ünnep sok tanulságának összefoglalását s megmagyarázza nekünk az ünnep eszméjének időszerűségét, a mai viszonyaink mellett. Lényegében a „Maszajró” pószükjaiból ugyanaz a tanítás árad felénk, mint a Midrás ama kijelentéséből, amely a szükajszj Apórohom ősapánk szeretetmunkájával kapcsolja össze. Az ősapa az emberalakban hozzáérkező anyalokat szeretettel fogadja, szívélyesen felkéri őket: „behisoánü táchász hoéc — pihenjétek meg a fa alatt”. Intelmül hangzott — mondja a Mid-

rás — az égi szózat: „Azért, mert ezt megtetted, viszonzni fogom ezt a miczóvó gyermekeidnél a pusztában, ahol felhősátort borítok rájuk, a lakott helyen, amikor sátrakat építhetnek az ünnepen, s a jövőendő világban, amelyre vonatkozólag a prófeta mondja: „oltalmazó sátor lesz az Örökkévaló I-ten kegyelme”. (Berésisz rabbi, Vajéto: „Bizechusz seonartó vehisoánü táchász hoéc, chájechó, ani pajréá levonechó bamidbor, bejisüv vegam leajlom habó...”) Mert a szükóban való lakással I-ten oltalma alá helyezük magunkat. A „pusztában”, a szenvedések idején jelképezi nekünk a reményt, a bizalmat, a várakozást I-ten segedelmére. Ezt találják tudósaink jelképezve abban az előírásban, hogy a szükó tetőzetének nyílásából látni lehessen az eget. A „lakott országban”, a Szentföldön a szükó egy nehéz munkával töltött év áldott eredményét mutatta, betetőzte a fáradozás sikere felett érzett örömet. De egyszersmind szerénységre intett. Be akarta írni minden zsidóember tudatába: „ne mondd, saját erőm s kezem hatalma szerezte nekem ezt a vagyont... emlékezzél az Örökkévalóra, mert ő ad neked erőt”. Beakarta nézni minden tevékeny ember szívébe, hogy szóljon, mint egykor Dávid király szólt: „ki minchó hákajl ümijodchó noszánü loch — tóled van minden s amit kezdetől nyertünk, azt adjuk neked”. Békére, békés együttműködésre, szeretetteljes tevékenységre tanított a szükó s betetőzte a hit reményével, avval a hittel, hogy a jövőendő világban az Örökkévaló I-ten ítél a mennyei trónusáról. Így fogták fel Apórohom gyermekei mindig a szükót és a Maszajró értelmében Miczrajimban, szenvedések idején reményt jelentett nekik, a Szentföldön munkát s áldásos eredményt, Silajban a béke,